

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 28.—
za en mesec . . . " 2.—
za Nemčijo ololetno . . . " 29.—
za ostalo inozemstvo . . . " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec . . . " 2.—
V upravi prejemam mesečno . . . 1.70

Sobotna izdaja:

za celo leto . . . " 7.—
za Nemčijo ololetno . . . " 9.—
za ostalo inozemstvo . . . " 12.—

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat . . . po 18 v
za dvakrat . . . " 15 v
za trikrat . . . " 13 v
za večkrat primeren popust.

Poročna oznanila, zahvale, osmrtnice itd.:
enostolpna pettivrsta po 20 vin.

Poslano:

enostolpna pettivrsta po 40 vin.

Izhaja vsak dan, izvenredni ne-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga Vozni reč

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511,
bosn.-her. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 10 strani.

Naš zaveznik.

Leta 1901. je Ana Hesenska, pruska princesa, prestopila iz protestantstva h katoličanstvu. To se je zgodilo v škofiji rajnega kardinala Koppa. Protestanti, ki se sicer smatrajo za največje svobodomiselnice, so seveda besneli, kakor vsakokrat, kadar kdo njihovu potvorenemu krščanstvu obrne hrbet in se vrne k pravi Cerkvi. Takrat je cesar Viljem II. kot glavni hohencolernski rodovine princesi pisal pismo, ki je pozneje prišlo v roke kardinala in je sedaj bogve na kakšen način postalo javno. V njem pravi cesar izpreobrnjenki: »Vero, h kateri si pristopila, sovražim.« To je rečeno v taki obliki in s takim poudarkom, da o smislu besedi ni čisto nobenega dvoma. Cesar Viljem je pristni in pravi protestant. Sicer rad povdarja krščanstvo, a le v tistem medlem pomenu, v katerem je luteranski pietizem umeva. Katoliško vero pa Viljem sovraži.

S kakšnimi čustvi bodo nemški katoličani to reč sprejeli, si lahko mislimo. Zasebna razmna vladarjev niso ustavna dejanja; pizkrivajo pa duha, v katerem žive in v katerem bi morebiti delali, če bi jim državniški oportunizem ne veleval drugače. Sicer pa je to stvar, ki se nas neposredno ne tiče. Naše misli se spričo tega značilnega dogodka obračajo nekam drugam.

Cesar Viljem je bil včeraj na Dunaju. Kot našega najzvestejšega in najbolj zanesljivega zaveznika smo ga najslovesnejše sprejeli. Sovražnikom Avstrije, ki jo od vseh strani obdajajo, smo pokazali, da se jih nimamo čisto nič bati, ker imamo za seboj močeno Nemčijo. In gotovo je, da se bodo nasprotniki našega cesarstva spričo tega morali potuhiniti in bodo dali nekaj časa mir.

Kdor pa se spomni na tisto Viljemovo pismo, ne more užiti tega veselja brez grenkobe. Odvisni smo od njega, ki je glavni luteranec, ki katoličanstvo mrzi. In vendar je naša država, naj bo v njej v gotovih plasteh izobraženstva še toliko resničnega ali imitiranega svobodomiselnstva, eminentno katoliška država po prepričanju svojega ljudstva, svoji zgodovini in svoji nalogi. To je poklic Avstrije, da je posredovalec med zapadom in vzhodom; na eni strani je imela odbijati azijsko nekrščansko barbarstvo od Evrope, na drugi pa štiti male narode na Balkanu, jih podpirati in tako postati najmočnejše privlačno središče zanje. V tem oziru je bila njena največja naloga uničiti islam v

Evropi, premostiti brezdnost, ki zija med katoličanstvom in pravoslavljem, zblizati razkolne Slovence z njihovimi katoliškimi brati, sploh biti vodilni krščanski kulturni faktor na vzhodu. Tako bi Avstrija, če bi se bila obenem vladala v duhu krščanske pravičnosti, z res nerazdružno vezjo združila Nemce, Čehe, Srbe, Bulgare, Madjare in Rumune tostran in onostran Donave.

Kaj takega je bilo mogoče le v znamenju velike, univerzalne katoliške ideje. Nekaj stoletji se je avstrijska država v tem pravcu razvijala, v zadnjih pa ga je zgrešila in danes smo veseli, če nas varuje pruski protestantski cesar.

Protestantovska Prusija! Ali ni bila odnekaj naša največja nasprotnica? Ali nam ne brani ravno ona Balkan? Ali ni vsa njena politika ta, da nas ohrani slabotne, da more igrati našega varuha? Ali ne čuva ravno ona najbolj dualizem, kateri vzdržuje premoč Nemcev in Madjarov nad Slovani? Ali ne ljubimkuje pruski protestantizem z ruskim razkoljem? Ali ne štiti islama? Ali ne podpira Rumunov, ki so danes Avstriji še veliko bolj nevarni nego Srbi? Ali ni ravno Nemčija tista, ki nas peha od Rusije stran, sama pa se zelo varje, da bi z njo resno navskriž prišla?

To je tista Prusija, v kateri se najradikalnejše svobodomiselnstvo spaja z junčerskim reakcionarstvom, tista Prusija, ki govori vedno o nekakšnem krščanskem poslanstvu nemškega naroda, izvaja pa najbrezobzirnejšo in najbolj silovito nekrščansko raznarodovalno politiko, tista Prusija, ki zlasti slovanstvo sovraži z najstrupenejšim sovraštvom, Prusija, ki sovraži našo vero. Z njo mora biti zvezana katoliška Avstrija, Avstrija, ki ne more živeti in obstati, če ni pravična vsem svojim narodom brez razlike, Avstrija, ki hrani v sebi najlepše in najslavnejše tradicije krščanskega univerzalizma, od Habsburžana Rudolfa preko Karola, v kojega cesarstvu solnce ni zahajalo, do Marije Terezije in Jožefa, ko sta se k nam zatekala Srb in Vlah in Grk, željna našega varstva!

To so misli, ki nas danes obhajajo, ko se pelje skozi našo deželo naš zaveznik na lepi jug.

Slovenci v Gorici vstajajo.

SHOD SLOVENCEV V GORICI.

Sijajno obiskani shod je otvoril poslanec Fon kot predsednik narodnega odbora, ki je shodu tudi predsedoval. V svojem govoru je poudarjal

poslanec Fon:

»Narodni odbor združenih Slovencev« je sklical današnji javni shod zato, da Vam

volilcem poroča o pripravah za bodoče volitve v mestni svet, da začrta naš program in da Vam predloži kandidate, ki jim izkaže svoje zaupanje. Nadvse pričakovano je ogromna udeležba na današnjem shodu daje »Nar. odbor« razveseljivo zadovoljenje, da priznavate njegovo trudapolno in požrtvovalno delo; a obenem zagotovo, da ste voljni slediti svetom »Narodnega odbora«. Številna udeležba na današnjem shodu dokazuje pa tudi, da se zavedate velikanskega pomena bodočih volitev in da ste pripravljeni, udeležiti se z vso odločnostjo volilnega boja.

Slovenci v Gorici stojimo pred veličnim zgodovinskim trenutkom. Prvič, odkar obstoja Gorica, se udeležimo Slovenci občinskih volitev v vseh razredih z lastnimi kandidati.

Naš namen ni bil, da nastopimo sami, ker gre naš boj v prvi vrsti zoper družbo, ki vlada na gorškem municipiju. Mi se borimo proti tratenju davčnega denarja, ki ga plačujemo tudi mi, proti korupciji in proti zatiranju pravice. Na tej podlagi bi bili mogli sodelovati z nami vsi dobro in trezno misleči volilci druge narodnosti. Iskali smo zaveznikov, a jih nismo našli. Ako smo dobro poučeni, je dejstvo, da so se združile na nasprotni strani vse stranke in stranke z očitnim namenom, da porazijo Slovence pri volitvah in da jih tako ne puste priti do veljave, ki jim pritiče po številu volilcev in po davčni moči.

Združili so se proti nam Italijani in Nemci, torej vsi, ki sovražijo in črte Slovence.

Naj bo torej! Pa sprejmemo s a m i ta boj in vodimo ga veselo in pogumno, ker se zavedamo, da nočemo kratiti nikomur njegovih pravic, ampak se borimo le zoper korupcijo in zapravljanje našega denarja. (Odobranje.)

Naši računi nam kažejo, da moramo zmagati, če vsak Slovenec stori svojo dolžnost! Ampak, ali zmagamo, ali podležemo, to povemo svojim nasprotnikom jasno in glasno, da so prazni njihovi upi, če mislijo, da bodo mogli še dolgo časa s kričevno večino zatirati gorške Slovence! (Odobranje.)

Nato dobi besedo

prof. Košnik.

Povedal je naslednje misli: Z današnjim dnem otvarjamo ofiellen boj gorških Slovencev za volitve v mestni svet. Naša dolžnost je, da vsi storimo svojo dolžnost. Vsakdo uvideva, da je treba dosedanjemu gospodarstvu napraviti konec. Mnogo je v Gorici med Italijani samimi nezadovoljnih s sedanjim gospodarstvom. Ko pa pride čas dejanja, nezadovoljnih zmanjka poguma. Slovenci sami pa smo dovolj

kreпки, da se lotimo težavnega dela, ustvariti v Gorici preobrat.

Nato govori o reviziji ljudskega štetja in o državnoborskih volitvah l. 1911. Spoznali smo tedaj, da moramo odločno poseči vmes. Zato se je ustanovil »Narodni odbor«.

L. 1912. je magistrat za mestne volitve razpodelil imenike namesto 4 tedne, le 14 dni. Potom vlade smo prisilili magistrat, da je priznal svoje napačno ravnanje in razpodelil imenike za štiri tedne. Imeniki so bili silno krivični. Vložili smo mnogo reklamacij, a magistrat nam jih je kratkomalo zavrnil. Vsled našega nastopa je bila vlada prisiljena, prevzeti volilne posle. Sedaj je vlada napravila volilne imenike. In takoj se vidi razlika. Prej je v III. razredu magistrat vpisal 1310 volilcev, sedaj pa je v novih imenikih bilo le 950 volilcev. Odkod toliko volilcev manj? Saj medtem ni bilo kuge in ne vojske. Očitno je, da je magistrat vpisaval ljudi, ki bi ne smeli imeti volilne pravice. Sedaj pri reklamacijem postopanju so sodelovale vse stranke. Število volilcev je narastlo za 38. Imeniki so torej pravilni.

Sedaj gremo v boj brez zaveznikov. Mi nismo proti nobenemu narodu; zahtevamo pa zase vse, kar nam gre. (Odobranje.) Vsi so se združili proti nam. Razširjajo vesti, da je v III. razredu le 300 Slovencev. Jaz pa pravim na podlagi gotovih podatkov: 300 volilcev imamo zavednih, da jih ne bo treba siliti na volišče. Imamo pa še 150—200 takih, ki bo pri njih treba agitacije. In v tem oziru storimo vsi svojo dolžnost! Pozivljamo tudi okoličane, naj vplivajo pri sorodnikih, znancih, trgovcih in obrtnikih, naj volijo s Slovenci! Strah pred magistratom je prazen. Obrtne zadeve so mu vzete! Če storimo vsi svojo dolžnost, nam zmagati ne izostane! (Odobranje.)

Nadalje dobi besedo

dr. Puc.

Spominja se l. 1897., ko se je vršil hud boj med slovenskim kandidatom grofom Coroninjem in laškim liberalcem dr. Verzešnjem. S podkupovanjem so takrat izrgali Slovence mandata. Takrat se je po gorških ulicah valila zmaga pijana družba, ki je klicala: »Fora i ščavi!« Slovencev takrat ni bilo konec. Slovenci so napovedali svoj prvi bojkot in od takrat gre naprej silen razvoj Slovencev, ki pomeni začetek konca laške klike v Gorici. (Odobranje.)

Kaj je napravil municipij iz Gorice! Ko je bil naval tujcev v Gorico še velik, je bilo treba vnetega dela in tujci bi bili ostali v mestu. Municipij pa se za to ni

LISTEK.

Uporniki.

Poljski spisal Artur Grušceki, poslovenil dr. Leopold Lé nard.

(Dalje.)

»Pričati morem pod prisego, da je res, kar govorim, in ko sem dobil tak dokaz, pohitel sem k vam, k čuvaju varnosti in reda v državi.«

»Česa želite, batjuška?«

»Takojsnjo hišno preiskavo pri Revskem, on agitira . . . širi propagando.«

»Vaša obtožba, batjuška, je jako resna . . . ali bi hoteli napisati naznailo?«

»Jako rad.«

Sedel je k mizici, katero mu je pokazal, in napisal svoja sumničenja in prošnjo za preiskavo.

Častnik je prečital in, ne da bi popu segel v roko, rekel z uradnim glasom:

»Zadostilo se bo vaši prošnji . . . danes bo preiskava.«

Padel je že gost mrak, zahodni veter je podil gradove oblakov in bučal, sneg je pritiskal zemljo, ko je po-

ročnik Kornweit z osmimi orožniki prišel v grajščino v Nametih.

Poročnik, ki je dobro poznal lego hiše, je zapovedal orožnikom obdati grajščino od vhoda in od vrta, sam je pa z »vahmajstrom« stopil na verando. Gospodar je bil že obveščen in je čakal v predsobi, a ko ga je zagledal, je zaklical:

»Kako milo presenečenje! . . . Gospod poročnik, prosim bližje . . . takoj prinesemo čaj . . . vino.«

»Zalibog nisem prišel h gospodu v goste, ampak službeno.«

Gospodar je poblebel in izpregovoril čez trenotek:

»K meni? . . . v službeni zadevi? . . . Gospod!«

»Neprijetno mi je, toda prijateljstvo je prijateljstvo, služba pa služba . . . Pravzaprav ne prihajam k vam, gospod Revski, nego v neki drugi zadevi« in dal je »vahmajstru« zname-nje, naj ostane v predsobi, sam pa je šel v salon.

»Gospod poročnik, kaj se je zgodilo?« je vprašal prestrašeni gospodar. »Nekdo mi je naznanil vašega sina, gospod Revski, da agitira, razdaja prepovedane časopise in knjižice . . . moram izvršiti preiskavo.«

»Toda on se je danes pripeljal iz Varšave.«

»Vem o tem . . . preiskava mora biti.«

»Dovolite, gospod poročnik,« je rekel gospodar čez trenotek, »da obvestim sina.«

»Ne, gospod Revski, to je nemogoče . . .«

»Pa vsaj ženo . . . mater . . . ona ga tako ljubi.«

»Hm . . . v moji navzočnosti morete to storiti, dovolim z ozirom na naše dobro znanje.«

»Torej pojdiva, gospod poročnik,« je rekel prestrašen, »žena je gotovo v obednici.«

Dobila sta jo, ko se je ravno živahno pogovarjala s sinom in oba sta se zmedla, ko sta zagledala prihajati orožnika, ki se je poklonil in rekel vljudno:

»Oprostite, gospa, da vas moram vznemirjati ob tej uri . . . toda služba veli izvršiti preiskavo pri vašem sinu.«

»Preiskavo! . . . Pri sinu!« je zaklicala vsa blela in skočila s stola.

»Bodite mirna, gospa,« je rekel rahlo, »mislim, da je naznanilo bilo neopravičeno, toda dolžnost veli izvršiti revizijo . . . Kje je gospodova soba?« se je obrnil k mlademu.

»S hodnika na levo.« je pojasnil blede oči.

Poročnik je stopil k vratom in zaklical glasno:

»Hej, »vahmajster!«

V tem kratkem času je sin mogel zašepetati materi:

»Gre se za kovček . . . pod vašo posteljo.«

Častnik je morda opazil šepetanje, toda delal se je, kot bi ne videl in ne slišal in je ukazal vstopivšemu orožniku:

»Pojdi za mano!«

V obednici sta ostala sama, mož je pogledal jezno in očitajoče na ženo ter je šel molče v svojo sobo, mati je pa z žarečim obrazom hitro stekla v svojo spalnico, ugasnila luč, pokleknila in potegnila ročni kovček izpod svoje postelje.

Potem je poslušala.

V sosednji obednici je lakaj pospravljaj, deval v omaro posodo, odpiral in zapiral predale, ropotal z noži in vilicami. To je trajalo precej dolgo . . . potem je prišla služkinja, ki se je čudila, da je ugasnila svetilka v gospejni spalnici; slednjič je vse potihnilo.

Previdno je stopila k vratom, skozi katere je padala svetloba iz obednice, zaprla . . . in na prstih stopila k oknu.

Bilo je temno, zamolklo, samo ob šipe so se odbijale zamolklo snežinke. Previdno je nesla kovček k oknu, od-

brigal. Gorica je danes poleti prašno mesto, pozimi pa blatna vas. Tujci izostajajo, dohodki padajo. Slabo gospodarstvo se maščuje tudi nad Italijani. Stevilni konkurzi pričajo o nazadovanju blagostanja Gorice. Neprimerno visoki davki pa še bolj množijo revščino v Gorici. Kljub visokim davkom pa na magistratu ne morejo izhajati. Vedno se delajo novi dolgovi in samo za obresti in amortizacijo dolgov plačujemo okrog 400.000 K na leto.

In vendar Gorica nima — to je priznal sam župan — ne pralnice, ne poštno kladnico, ne ljudskih kopališč, manjka vsega, kar druga mesta že davno imajo. Če se niso nikdar pravilno tlakovane. Vedne poprave povzročujejo, da mora prebivalstvo drago plačevati nezmožnost municipija.

Zdravstvene razmere v Gorici so sramotne. Ko je bila pred leti kuga v Trstu, se je bilo bati, da pride tudi v Gorico. Če bi se bila vgnjezdila v Getu ali v Raštelju, nihče več bi je ne spravi od tod. Te razmere so nevzdržljive! Municipij pa je zapravlil tudi velik del mestne avtonomije. To je sicer zahtevala pravica, da se magistratu vzame del avtonomije, a sramotno je za goriško mesto, da te volitve vodi vlada.

Zelo se čudimo, da so se za to največjo škodljivko Gorice, laško liberalno stranko, zavzeli vsi Italijani in Nemci! Sramota je za Italijane, da kličejo h gospodstvu nad Gorico — tujce Nemce! (Odobranje.) Zato bo tudi njih smrt tem sramotnejša. Predpustom l. 1907. se je v Ginastici vršila iredentistična slavnost. Otroci so nastopali kot laški vojaki in Garibaldinci. Nam je sicer vseeno, kako kdo kaže ljubezen do Avstrije. (Smeh.) Toda te veselice se je udeležil tudi sedanj župan Bombig, ki sedaj lazi za podporo pri vladnih strankah in zatrjuje svoj in svoje stranke — avstrijski patriotizem. To je sramotno za one, ki podpre iščejo in ni častno za one, ki jo dajo. (Odobranje.)

Nič ne de, če gremo sami v boj. Vzeli smo meč iz nožnic in več ga ne vtaknemo nazaj, dokler ne zmagamo! Mi gremo v boj za svoje pravice, proti stranki, ki peha mesto v »maloro«. Mi pa pravimo: Ne Gorica, ne Slovenci — ampak laški municipij naj gre v »maloro«! (Odobranje.)

Naslednji govornik

Fr. Kremžar

se uvodoma spominja 500 letnice vstoličenja koroških vojvod v slovenskem jeziku. Slovenski kmet je vprašal: Bo li vojvoda pravičen, bo vnet li za blagor ljudstva ter zaščitnik vdov in sirot. Pri tem slovenskem vstoličenju so sodelovali tudi goriški grofje. Ta pomembni jubilej bomo mi goriški Slovenci praznovali na posebn način. Goriški Slovenec, doslej tepen in zaničevan, je na tihem zrastle in danes trka na vrata goriške mestne hiše. V bližnjih dneh bodo prihajali in že prihajajo dosedanj gospodarji goriškega mesta, laško-liberalni kamoristi, in hočejo zopet zasedati sedeže na municipiju. Toda slovensko ljudstvo v Gorici sedi na sodnem stolu in vprašuje te mogočnejše: Ste li bili nam pravični, ste delali v blagor mesta, ste li ščitili pravico proti krivicam?

Še bolj kot mi se sami zavedajo tega, da so teptali v prah vsako pravico našemu narodu! Mi pa zahtevamo pravičnosti, enakopravnosti! Zato je naša sodba huda, ostra, a zaslužena!

Nato govornik opozarja na številne krivice, ki se gode Slovincem v šol-

ske m oziru, krivice na municipiju, pri uradništvu, oddaji javnih del itd.

Slovenski Starogorci in Slovenci na Ajševici moledujejo že 20 let za pošteno cesto. Dobili so doslej le prazne obljube. Ko so pa pri sedanjih volitvah Starogorci izjavili, da so siti praznih besed, ampak da hočejo ceste, vsled česar hočejo, da pridejo na municipij drugi ljudje, — takoj so goriški očetje poslali tja gori nekaj ljudi merit in delat cesto. (Veselost.) Starogorci seveda dobro vedo, da bodo na cesto zopet pozabili, ko bodo volitve končane. Starogorci bodo lahko še 20 let čakali na cesto. (Veliko odobranje in veselost.)

Dalje opozarja govornik na krivice, ki se gode Slovincem na sadnem trgu. Naš slovenski okoličan se že kar strese, ko vidi pred seboj tržnega komisarja.

Da niso skrbeli magistratni mogotci za blagor mesta, nam dokazujejo silni davki in zanemarjenost mesta, kar so povdarjali že drugi govorniki.

Mi Slovenci stopamo v boj proti dosedanj gospodujoči klikki. Naša glavna zahteva je: Mi hočemo nov, pravičen volilni red za mesto! Mi hočemo tak volilni red, ki ne bo delal krivice nobenemu narodu, ampak bo vsakemu narodu dal njegovi moči primerno zastopstvo v mestnem svetu. Naša zahteva je **proporcionalni volilni red**! V tej naši zahtevi bi nas morali podpirati vsi, ki hočejo pravico! Žal pa vidimo, da se tudi tisti, ki bi morali stati v prvih vrstah v boju zoper krivico, družijo s pristasi krivice in nasilja. Nič ne de!

Poznamo to pesem! Mi ne oznanjamo sovraštva proti nobenemu narodu! Toda dva privilegirana naroda v Avstriji sta se zopet našla v boju proti Slovincem in njih pravicam! Nas to nič ne moti! Mlada sila našega ljudstva raste od dne do dne. Zato se tudi njih privilegijev ne bojimo. Privilegiji so danes le še besede, pisane na oslovski koži! (Veliko odobranje!)

Naša sila pa gre naprej kakor plaz, ki se je utrgal vrh gore. Od trenutka do trenutka raste in hiti dalje. In tega plaz ne bosta ustavila dva gospoda, ki stojita spodaj in nam molita oslovsko kožo nasproti. Plaz ju bo odnesel, če se mu bosta ustavljala! (Veliko odobranje.)

Mi Slovenci pa se trdno držimo starih naših dedov, o katerih furlanski zgodovinar Nicoletti koncem 14. stoletja piše: Goriški Slovenci imajo veliko ljubezen do svojih narodnih šeg, do svoje zemlje in do svojega jezika. Njihova vztrajnost je velika! Radi pojejo in pripovedujejo o svojih narodnih junakih, kakor je bil n. pr. kralj Matjaž in njegova vojska. Ta vojska smo mi vsi! Spala je doslej globoko pod goro krivic. Ta vojska se drami, stopa na dan in mečev, ki jih je izdrla za svoje pravo, ne bo več vtaknila v nožnico. (Veliko odobranje.)

Ta naša armada naj z navdušenjem hiti v prihodnjih dneh v boj, da bomo tako slovesno praznovali 500 letnico vstoličenja koroških vojvod ter bomo po dolgih stoletjih vstoličili slovensko ljudstvo na goriškem municipiju! (Veliko odobranje!)

Ko je naposled isti govornik prebral še listo kandidatov, ki jo je zbor z navdušenjem sprejel, je predsednik poslanec Fon zaključil sijajno zborovanje s pozivom, naj vsi store svojo dolžnost ter grejo veselo in brezobzirno v boj za svoje in našega jezika pravice!

prla malo okence in vrgla kovček na vrt.

Nekoliko mirnejša je odprla vrata v obednico... in zaslišala glas častnika:

»Revizija je končana,« je naznanil gospodarju, »mladi gospod ima nekaj prepovedanih pesmi... no, to ni še noben zločin... a k gospej, ki je vstopila:« »gospa, ste se po nepotrebnem bali... to je malenkost...«

V tem je vstopil z ropotom in živketanjem ostrog žandar in držal v roki kovček.

»Naznanjam pokorno, vaše visokoblagorodje, da je ob času preiskave ta kovček bil vržen skozi okno.«

Sin in mati sta pobledela, a častnik je mirno odprl kovček, vzel nekaj knjižic, prečital naslove, potem pogledal v pisani zvezek in rekel z uradnim glasom:

»Vahmajster, vzemi pod stražo mladega gospoda Revskega... On je aretiran.«

Oče je pobledel, mati se je vrgla sinu v naročje in zaihtela:

»Moj Tadek... torej jaz sem te pogubila!...«

»Res, gospa, vi ste krivi,« je spregovoril častnik po francosko, »prišel sem na preiskavo k sinu, ne k gospej... zdaj je prepozno, preveč je priči.«

Ko je mati to zaslišala, je omedlela in padla na tla, poročnik je dal znamenje, naj odpeljejo jetnika in pri od-

hodu je rekel z nezadovoljnim glasom gospodarju:

»Jaz sem vaš znanec, kako je mogla gospa misliti, da vam hočem škodovati,« ter je odšel.

XXIV.

V občinski pisarni so se sešli k seji župan in odborniki, da bi se posvetovali o odredbi, podpisani od samega generalgubernatorja, tičeči se splošnega ljudskega štetja, ki se je moralo vršiti po celem ruskem carstvu, torej tudi v občini Tesni.

Sklicevaje se na carski ukaz, je zapovedal generalgubernator popisati vse ljudi, ki se nahajajo v občini, domačine kakor tudi tujce tekom določene dne, brez razlike spola in vere ter je zagotovil s carsko besedo, da se to popisovanje ne tiče nobenih davkov in ne bo vpeljalo nobenih novih bremen in dolžnosti ter mora biti odkritosrečno, kajti gre se za statistiko prebivalstva z ozirom na spol, vero in starost.

Predstavitelji občine so molče poslušali odredbo, ki se jim je prečitala v uradnem ruskem in v poljskem jeziku; ko je pa pisar končal, je izpregovoril župan:

»Torej kum,« in obrnil se je k Vresjaku, »kako mislite?«

»Povelje je na papirju,« je odvrnil ta s premislekom, »ne ve se pa, če bo po pravičnosti.«

(Dalje.)

Dnevne novice.

+ **Ob 500letnici vstoličenja koroških vojvod v slovenskem jeziku — vsi Slovenci za koroške brate in svoje pravice!** Mariborska »Straža« piše: »Dobernigu ni prav, da se izvenkoroški Slovenci tako živahno zanimajo za »predvsem koroško petstoletnico«. Omejuje pa to zanimanje samo na Kranjce, kateri so mu vobče obležali v želodcu. Morda je vzrok za to čudno animoznost iskati v tem, da so Dobernigovi pradedi bili Kranjci, ki so nekoč preko Karavank primahali na Koroško. Nemara mu zato njegova »kranjska žilica« ne da miru. Ni res, da bi se samo Kranjci zanimali za koroške Slovence. Mi Štajerci simpatiziramo z njimi ravno toliko in celo še bolj, ker imamo izvojevati slične boje kot naši koroški bratje. In mi dobro vemo, da je kakor za nas Štajerce, tako predvsem za Korošce edina rešitev politično združenje. Zedinjena Slovenija, nemški Bauernschreck, pred katerim trepetajo tudi Dobernigi! Pa se bodo morali udati in privaditi. Mi Slovenci in predvsem koroški Slovenci imamo zgodovinsko pravo do zedinjene Slovenije. — Kaj je bila stara, velika Karantanija, ki je obsegala Koroško, Kranjsko, Štajersko in tudi južne dežele doli do Krke in istrskega Krasa, drugega nego zedinjena Slovenija? Zgodovina nam torej daje pravico za naš veliki politični cilj, ki se imenuje zedinjena Slovenija pod habsburško dinastijo. Za tem ciljem hrepeni ves naš narod. To je skupni politični cilj vsega jugoslovanstva. In letošnja slovenska petstoletnica nas navdaja z novo močjo v tem našem velikem stremljenju.«

+ **Spreobrnjena duhovščina.** »Slovenski Narod« od pretekle sobote je napisal uvodni članek »Spreobrnjena duhovščina«. Tam pripoveduje, da je zavzela slovenska duhovščina v svojem stanovskem glasilu Vzajemnosti odločno narodno stališče, da se je torej »spreobrnila«. Slovenski duhovščini se ni treba spreobračati. Ona je bila in ostane to, kar je vedno bila, narodno-pravična vselej in pod vsakimi pogoji. Narodna pravičnost je nji stvar vesti in npravna dolžnost, ne da bi pri tem tangirala pravice drugih narodov. Ko še ni bilo niti sence kake liberalne politike, je duhovščina stala v prvih vrstah za pravice naroda in bo stala še, ko bo izginila zadnja sled liberalizma na Slovenskem. Ona ne kupčuje z narodnimi pravicami, niti z njimi špekulira, kakor so to delali in še delajo slovenski liberalci. Njej ni narodnost politična barantija, obrt, od katere žive nekateri liberalni politiki tudi na Slovenskem! Slovenski duhovnik ni bil nikdar zvezan po kaki pogodbi z nemško stranko, njegovega podpisa ni na nobeni slov-nemški bratovski pogodbi. Slovenski duhovnik ni še nikdar dejal: Raje s Schweglom kakor z Mahničem in ni nikdar volil za podpredsednika trgovske zbornice raje Pammerja kakor Kregarja! Slovenski duhovnik se nikdar ne prelevi v nemškutarja kakor delajo to slovenski liberalni učitelji po Štajerskem za Südmarkine groše! Slovenski duhovnik drži tri vogle narodne hiše pokonci, med tem ko marsikakega liberalnega politika ta narodna hiša nosi. Slovenski duhovnik je naroden iz idealizma, marsikak liberalni politik je pa naroden iz dobičkarije in sebičnosti, ker ta stvar nese. Zato, gospodje, pustite to spreobrnjeno duhovščino pri miru. Ona v tem oziru ne potrebuje nobene izpremembe! Spreobrne naj se samo liberalna politika, pa bo zasijalo tudi na Slovenskem drugo solnce!

+ **Hitite na pomoč »Slov. Straži«!** Junaško se borečih bratov ob meji so se ob priliki 500letnice vstoličenja koroških vojvod v slovenskem jeziku spomnili: Po č. g. Ferd. Zgank, kapl., Dobje pri Planini, nabrano v prijetni družbi pri g. Primožu Koritnik, gostil. na Gračini, 5 K 40 vin. — I. Zabret, deželni poslanec, mesto vena na grob dragemu tovarišu Košaku, 5 K. — Po g. Franu Muri, Jezerko, nabrano o priliki ženitovanja g. Nachtigalla, 10 K. — Polak Fran, kaplan, Hoče pri Mariboru, kot odgovor na dyakratni napad v »Štajercu«, 2 K. — Šeško Konrad, kaplan v Hočah pri Mariboru, kot odgovor na napad v »Štajercu«, 2 K. — Darovala kot odgovor na napad v »Narodnem listu« in v izraz veselja nad sijajno zmago pri obč. volitvah v Št. Petru pod Sv. Gorami č. g. Iv. Lah, župnik v Št. Petru pod Sv. Gorami, 5 K in č. g. Ig. Brvar, kaplan, 5 K. — Avg. Tlobec, ekspozit v Votovljah, 5 K. — Jernej Hafner, kaplan, Vel. Lašče, 20 K. — Podružnica Št. Ilj v Slov. Goricah, iz n. biralnika v župnišču, 24 K. — Oživi mo zopet našo staro pravdo z največjo našo požrtvovalnostjo!

+ **Dolenjske železnice in prometne zveze v korist občinstva.** Piše se nam: Dolenjske železnice ne nudijo Dolenjcem tistih vožnjih ugodnosti, ki bi jih od železniške uprave pričakovali. Nasprotno so zveze, ki jih hočejo s l. majnikom vpeljati, bolj neugodne kakor so bile dosedaj. Oziraje se na osebni promet Dolenjske bi morali vlaki dohajati v Novo mesto, kakor v Kočevje, na vsak način pa v mesto Ljubljano na južni kolodvor zadnji čas pred 8. uro zjutraj. In to iz sledečih razlogov: 1. V okolici prebiva kmetijsko prebivalstvo, ki spravlja svoje pridelke na trg, kjer je najbolj živahen promet gotovo med 8. in 10. uro zjutraj. Meščani kupujejo svoja živila neposredno od producentov, kar je ugodneje za prodajalca, kakor tudi za kupca. Ako bi vlaki prihajali po 9. uri in predno se blago pregleda na mitnici itd., bi bila gotovo že 10. ura, ko je trg končan, vsled česar bi prodajalci bili prisiljeni prodati svoje blago za vsako ceno prekupcem v lastno veliko škodo. Da bi se prodajalci temu deloma ognili, bi bili prisiljeni, zlasti pred tržnimi dnevi, pripeljati se v Ljubljano na predvečer ter tukaj prenočiti, kar je zvezano z mnogimi stroški. 2. V okolici mest stanuje tudi veliko šolobveznih otrok, ki bi lahko stanovali pri svojih starših in jim prihranili mnogo denarja, ako bi bile prometne zveze ugodnejše. 3. Delavcem, ki prihajajo v mesto na delo z zgodnjimi vlaki bi se prihranilo veliko nepotrebnih potov, železniški upravi bi pa to donášalo nemali dobiček, kar se vidi zlasti na gorenjski progi (Medvode, Št. Vid nad Ljubljano). 4. Dolenjska ima na Kranjskem največ sejmov. Z uvedbo zgodnjih vlakov bi imeli kupci veliko večje ugodnosti glede na kupčije, kakor sedaj, ko so prisiljeni pripeljati se na predvečer pred sejmom v mesto ter tu prenočiti. 5. Prebivalci-okoličani imajo veliko opraviti pri posameznih uradih, tako pri c. kr. okrajnih glavarstvih, c. kr. davkarijah, c. kr. sodnih in mnogih drugih uradih, pri katerih so pri vseh predpisane službene ure ob 8. uri zjutraj. Ako pride stranka z vlakom šele po 9. uri, je navadno povsod prepozno došla. — Iz navedenih vzrokov bi bila za Dolenjsko najbolj ugodna sledeča železniška zveza: 1. Vlak št. 2212 naj odhaja iz Novega mesta ob 5. uri 30 minut zjutraj, vlak št. 2312 iz Kočevja pa ob 5. uri zjutraj, potem pripelje skupen vlak št. 2212 iz Grosuplja ob 7. uri 45 minut v Ljubljano na dolenjski kolodvor in ob 7. uri 55 minut v Ljubljano na južni kolodvor. Ta vlak ne moti v nobeni zavedi prometa drugih vlakov. 2. Vlak št. 2217 in 2214 naj se ustavi na vseh postajah in postajališčih, ne kakor se namerava uvesti, samo na gotovih postajah. (Vstop in izstop pod 1 minuto časa). 3. Vlak št. 2219 naj odide iz Ljubljane po 10. uri zvečer, ne kakor je sedaj zaznamovan — ob 9. uri 6 minut. Opozorjamo iz zgoraj navedenih vzrokov vse merodajne faktorje, občinske svete na deželi, občinski zastop mesta Ljubljane, deželni odbor kranjski in naše deželne in državne poslance, naj vse potrebno ukrenejo, da se razmere na dolenjskih železnicah tako uredijo, da bo imel kmet kot meščan, obrtnik kot trgovec — in železniška uprava kot taka vsak svojo korist. Storimo svojo dolžnost, dokler je čas.

+ **V kalužni vodi plavajo krpavci** »Učiteljskega Tovarisa«, drugače bi ne spravljal v list tako bedastih tožb, kakršnih so se iznebili v zadnji številki. Z začudenjem in v tonu neke silne indignacije proglašajo kot atentat na objektivnost šolskih oblasti, ako se n. pr. okrajni šolski nadzornik »drzne« poslati kako obvestilo ali poročilo v kak drug list, ne pa v list liberalnih Tovarisevcev, ki je nad njimi menda že sam poglavar Gangl obupal. — Ta bi bila lepa, da bi bil prisiljen vsakdo, ki hoče kranjskemu učiteljstvu, ali pa samo enemu delu tega učiteljstva — kaj objaviti, storiti to potom »Učiteljskega Tovarisa«, ki ne spada ne med šolske, ne med strokovne liste, ampak v vrsto tistih žurnalov, ki ti opljujejo in osmrkajo že vsakega, kdorkoli se hoče otestiti liberalnega in demokratskega terorizma, kaj šele onega, ki hoče živeti in delovati kot odkrit katoličan! Mi pa sodimo — in z nami vsa poštena javnost — da so minili časi, ko je »Učiteljski Tovarish« paševal in imel še nekaj veljave, in pa da bi se kruto osmešili oni nadzornik, ki bi se hotel učiteljstvu potom tega lista kaj publicirati. Seveda, če bi se tako spozabil, bi bil dotičnik v očeh Tovarisevcev skrajno objektivni, bi ga proslavljali kot odličnega pedagoga in pravičnega voditelja. Toda »Tovarish« bo že moral ostati pri svojih jerimijadah in prelivati grenke solze nad nekdanjo mogočnostjo, ki si ji je moralo vse pokoriti. Kdor bo hotel kranjskemu učiteljstvu danes kaj govoriti, svetovati ali naznanjati, se bo poslužil organa, ki je

organ Slomškove zveze »Slovenski Učitelj«, ki se je po hudem boju povsod udomačil.

— **Kako naj se razširi Nemčija na račun naše države.** Nedavno tega je izšla na Pruskem mapa, na kateri je spojena z Nemčijo cela Slezija, opavska in tešinska in Morava notri do Šternberka. — Prusi torej komaj čakajo, kako bi svojo zavezništvo razkosali. Zalosten sad avstrijske protislovske politike.

— **Kratka slava koalicijske.** Za Sušakom in Zagrebom se je oglašil tudi Osijek. Pretekli petek je tam zborovala hrvatska in srbska mladina, ki je protestirala proti razložitvenemu zakonu, proti koaliciji in proti temu, da se zakon o hrvatskem nazivljanju mest po krivdi nemarnosti koalicijske ne izvaja kakor bi se moral. 29. t. m. se v Osijeku vrši v tej zadevi tudi velika javna skupščina. Tako slava koalicijske kaj hitro zbledi, celo v lojalnem Osijeku.

— **Veličasten shod proti nameravanemu ropu hrvatskega morja** je bil tudi v Senju. — **Jugoslovanska Stokovna Zveza.** V nedeljo, 29. t. m. ob 3. popoldne priredi shod skupina J. S. Z. na Savi v Delavskem domu. Na njem govori načelnik J. S. Z. dež. odbornik dr. Ivan Zajec. Jugoslovanska Stokovna Zveza priredi nadalje 29. t. m. ob 3. popoldne shod v Kropi. Govori na njem zapisnikar J. S. Z. Fran Kerhne.

— **K vprašanju o reciprociteti zagrebskega vseučilišča.** »Hrvatski Pokret« z dne 22. t. m. se na uvodnem mestu peča z znano, dalmatinskim poslancem podano Sturghkovo izjavo o stanju vprašanja reciprocitete zagrebskega vseučilišča. »Pokret« dokazuje, da so zagrebske fakultete že davno izpolnile vse tozadevne zahteve avstrijske vlade in v tem oziru ni več nobene zapreke. Rešiti bi se imelo le še vprašanje o avstrijski ingerenci pri državnih izpitih in materialna stran; oboje bi bilo z nekoliko dobre volje s strani hrvaške vlade prav lahko rešiti. Vsekako danes ni nobenih resnih zaprek več za rešitev reciprocitetnega vprašanja in je naravnost neodpustno, da hrvaška vlada stvar zavlačuje. List izraža nado, da bo hrvaška vlada v najkrajšem času storila svojo dolžnost in se reciprociteta udeleži.

— **Krasne velikonočne razglednice** je založila »Slovenska Straža« tudi letos. Razglednice predstavljajo star slovenski običaj: velikonočno blagoslovljanje jedil. Poleg teh pa ima »Slovenska Straža« v zalogi tudi še več drugih vrst velikonočnih razglednic, katere se bodo gotovo prikljubile med ljudstvom. Vsak zaveden Slovenec naj bi se za Velikonočo posluževal le teh razglednic, saj s tem lahko dosti stori za narodno obrambo. Zahtevajte od trgovcev, da naroče razglednice »Slovenske Straže«. Kjer bi se ne dobile te razglednice, pa pišite naravnost na pisarno »Slovenske Straže« v Ljubljani. Trgovci dobé znaten popust.

— **Smrtna kosa.** Umrla je v Trzinu po dolgi bolezni dne 23. t. m. gospa Marija Pehar, mati bivšega črnomojskega župnika č. g. Jankota Peharja. Pogreb bo v četrtek popoldne. Naj počiva v miru! — Dne 22. t. m. je umrl v Idriji rudniški oficijal Peter Kenda. Star je bil šele 52 let, ko ga je zadela kap pred šestimi dnevi. Zapuščal 6 nepreskrbljenih otrok.

— **Proti banu škerleczu,** katerega kandidira pri nadomestni volitvi v hrvatski sabor hrvaško-srbska koalicija v prvem zagrebskem okraju, kandidirajo pravaši okoli »Hrvatske« meščana Pavla Gašparoviča. Policija v imenu »svobodnih volitev« zapira pravaške agitatorje. Tako je policija zaprla agilnega pravaškega agitatorja Kalafatiča, ne da bi povedala vzroka. Da bo mažaronski ban bolj gotovo izvoljen, se zagrebski pravaši niti za to volitev niso mogli zediniti. Kandidat pravašev okoli »Hrvata« je dr. Lazar Car.

— **Vinorodni kraji in povišanje užitnine na vino.** Najbolj se hudeje nad povišanjem užitnine na vino gostilničarji v vinorodnih krajih in hujskajo nerazsodno ljudstvo na vse mogoče načine. In vendar so gostilničarji v vinorodnih krajih mnogo na boljšem kot drugod, ker bodo plačevali pri litru le 4 h več deželni doklad kot dosedaj. V našem časopisu se sicer vedno piše o 8 h, toda le radi tega, ker vsak misli na one kraje, kjer ni trte. Deželna užitnina se računa od državne. Državna pa znaša v vinorodnih krajih 4 h na liter, v drugih pa 6 h. In od teh vinarjev je treba računati deželno doklado. Dosedaj je bilo deželne doklade 40 odstotkov, kar je prineslo v vinorodnih in nevinorodnih krajih po 2 h na liter vsled približnega računanja. Računala se je namreč deželna doklada takole: V vinorodnih krajih: 4 h državne, od te 40 odstotkov deželne, račun: $40 \times 4 = 160$, deljeno s 100 — da 1:60 — okroglo 2 h; v nevinorodnih krajih: $40 \times 6 = 240$, deljeno s 100 da 2:40 — okroglo zopet 2 h na liter. Vsled novih dokladov pa se bo razlika med vinorodnimi kraji in drugimi bolj občutno pokazala. Po novem bo 145 odstotkov deželni doklad na užitnino. To da v vinorodnih krajih $145 \times 4 = 580$, deljeno s 100 znaša 5:80 h na liter ali po okroglem računu 6 h doklad na liter. Ker jih je bilo dosedaj 2 h, so se torej povišale v vinorodnih krajih le za 4 h pri litru. Enak račun pokaže, da so se v nevinorodnih krajih povišale okroglo za 7 h pri litru, zato bo imel gostilničar v krajih, kjer ni trte, pri litru 1 h dobička več kot dosedaj, če ga bo podražil za 4 krajcarje. Iz tega jasno sledi, da bodo gostilničarji v vinorodnih krajih plačevali 3 h manj doklad pri litru, kot oni v nevinorodnih, zato imajo manj vzroka hudovali se in hujskati nevedneže. Gostilničar v vinorodnih krajih je imel po nekod do 40 h dobička pri litru. Vino je plačal po 30 h liter, državne užitnine 4 h, deželne 2 h, torej ga je stal liter vina 36 h; prodajal ga je pa po 80 h, torej je imel dobička 42 h pri enem samem litru. To so jasni računi, te povejte ljudem!

— **Iz Rateč pri Beli peči** poročajo 23. t. m.: Pri nas je padlo do pol metra snega. Sneži že kake tri dni in tudi danes se še dobro vsiplje sneg. Ali naj bo to začetek pomladi, ko se še vozi s sanmi? — Naše društvo dobro napreduje; v nedeljo je zopet priredilo lepo igro »Mati Dolorosa«. Igralke so v polni meri storile svojo dolžnost. Vsa zasluga pa gre g. župniku, ki se mnogo trudi za društvo.

— **Samoumor mladege dekleta.** Zagorje ob Savi: Dne 23. t. m., dopoldne je izvršila samoumor 17 let staro dekle Cecilija Sajovec v Toplicah pri Zagorju. Sajovec se je ustrelila v sence z revolverjem v domači kuhinji in bila takoj mrtva. Strela ni slišal nihče, niti njeni starejši brat ne, ki je spal v sobi poleg kuhinje. Ko se je brat nekako okrog pol 11. ure dopoldne prebudil, je zagledal v sobi na mizi dve goreči sveči, vsled česar je takoj vstal in šel v kuhinjo, da bi sestro vprašal, čemu je prižgala sveče. V kuhinji pa je našel sestro mrtvo na tleh v mlaki krvi s prestreljeno glavo, poleg nje pa revolver. Kaj je mlado nesrečnico gnalo v smrt, se še ne ve. Govori se, da je bila zelo pijača vdana. Mati ji je že pred več leti umrla. Oče je uslužben pri tukajšnjem rudniku, je priden in zelo na dobrem glasu. Toda ker je vdovec in ima več otrok, so seveda isti bolj prepušteni sami sebi. Dekle, ki si je končalo življenje, mu je sedaj že gospodinjala.

— **Štrajk pripravnikov v Pakracu.** 46 gojencev srbske preparandije v Pakracu štrajka, ker so štiri dijake izključili. Ko je učitelj Šumonja, ki mu dijaki pripisujejo krivdo na izključitju tovarišev, prišel v razred, so klicali: Doli s štreberjem! Potem so šli iz razreda in po ulicah demonstrirali. Izključenim dijakom so klicali: Slava! Zahtevali, da se Šumonja odstrani.

— **Usoda vohuna Köppa.** Pred poldrugim letom je prišel v Zagreb neki Köpp iz Peterburga. Nastanil se je kot fotograf in inseriral, da vojaštvu slike ceneje napravi. Tako je prišel zlasti v stik s podčastniki, katere je vpraševal po vojaških vesteh. Ujel ga je nek nadporočnik 70. polka, ki je šel k njemu, se z njim intimno razgovarjal, dokler mu Köpp ni ponudil honorarja, če mu izda gibanje čet na srbski meji. Častnik je Köppa zvalil v nek lokal, kjer so ga aretirali. Vojno sodišče v Novi Vesi ga je obsodilo na smrt, a višja instanca mu je kazen na 16 let trdnjavske ječe znižala. Te dni so Köppa prepeljali v trdnjavske zapore v Hrad.

— **Sufragete v Karlovcu.** 22. t. m. je po shodu ljudskoizobraževalnega društva v Karlovcu gospodična Štefa Vimpulšek iz Zagreba skočila na oder, govorila o ženskem gibanju in naposled vse karlovske žene pozvala, naj se pridružijo boju za splošno in enako volivno pravico. Ploskali so ji tudi moške in jo potem navdušeno na dom spremili.

— **Železniška proga belokranjske železnice** je že zvezana z železniško progo dolenske železnice. Dne 24., oziroma 26. t. m. bo vozil prvi stroj iz Novega mesta po novi progi do Metlike.

— **Občni zbor Hrvatske lige za varstvo otrok,** ki se je vršil 16. t. m. v Zagrebu, je sklenil prositi vlado, da saboru predloži zakonski načrt o uvedbi pogojne obsodbe ter zakonski načrt o ustanovitvi mladinskih sodišč.

— **Nov list v Zagrebu.** Te dni začne v Zagrebu izhajati neodvisen tednik »Narodno Jedinstvo«, ki bo pospeševal »narodno misel in demokratizem« med izobraženci. Urejeval bo list Milan Marjanovič.

— **Občni zbor slov. kat. izobr. društva in telovadnega odseka »Orel«** v Mostah se vrši jutri, v sredo, 25. marca t. l. točno ob pol 11. uri dopoldne pri Oražmu. Člani se vabijo, da se tega občnega zbora v obilnem številu udeležijo.

— **Smrtna kosa med ameriškim Slovinci.** V Jočetu je umrl 28letni Josip Mauser. — V Bridgeportu, Ohio, se je po nesreči ustrelil Slovenec Jožef Rutar s puško. Pokojnik je bil doma iz Marinčevsi pri Žužemberku.

— **Saški kralj Friderik Avgust** je dopel 19. t. m. v Trbiž, odkoder se je 21. t. mes. odpeljal inkognito kot grof Hilfenburg v Benetke.

— **Vrbsko jezero** je bilo še 19. t. mes. pokrito z ledom. V soboto pa je ledena odeja že izgnila pod vplivom gorkega solnca.

— **Popravek.** V Povšetovem govoru naj drugi odstavek pod zadnjim zaglavjem izpade.

JAKOBINSKI ŠKANDAL NA FRAN-COSKEM.

Zločin Caillauxove.

Znani Dreyfusov zagovornik Labori, ki zastopa morilko Caillauxovo, je preiskovalnemu sodniku navedel več oseb, ki naj bi izpovedale, da je strah pred objavljenjem dveh intimnih pisem pritiral morilko do obupa. Kot priči sta navedeni tudi knežinja Monacco in princesa Mesagne, ki je do 1. t. m. urejevala v »Figaru« oddelek »Iz družbe«. Zdi se, da je princesa Mesagne govorice prenašala in Caillauxove o Calmettevih načrtih obveščala. Puškar Gastin-Renette, ki je Caillauxovi prodal revolver, je izjavil, da je morilka res na njegovem strelišču iz revolverja šest streliv izstrelila, da ga preizkusi.

Bivši svobodomiselní ministri se drug na drugega izgovarjajo.

Parlamentarna komisija je 23. t. m. zaslišala Caillauxa, ki je izjavil, da ni vedel, kaj sta Monis in Fabre razpravljala. Glavni državni pravdnik Fabre je pa nato Caillauxu pred komisijo v brk povedal, da mu je Monis rekel, da zato zahteva odgo-ditev razprave proti Rochetteju, da napravi Caillauxu uslugo. Kljub Caillauxovemu ugovoru izjavi Fabre, da mu nista nikdar Briand in Barthou naročila, naj pri preiskovalni komisiji diskretno izpove. Pač pa je Fabre potrdil, da se s Caillauxom ni naravnost ali neposredno o Rochettevi pravdi razgovarjal. Kljub nasprotni Fabrovi izpovedbi se iz Pariza poroča, da namerava Caillaux svojega nasprotnika, biverga justičnega ministra Brianda obdolžiti, da je predlanskim ukazal Fabru, naj preiskovalni komisiji zakrije prave razloge o odgovitvi Rochettejeve pravde. Fabre je Caillauxu v ministriji sobi vse priznal, ker ni znal, da sta dva za preprogo skrita Caillauxova zaupnika ves razgovor stenografirala. Vsa zadeva postaja, čimbolj jo preiskujejo, tem večji škandal.

RESNI ČASI NA ANGLEŠKEM.

Zadnji polzku za mir.

Reinolds New Paper poroča, da namerava vlada opoziciji predlagati mir pod pogojem, da se državni zbor sredi junija ali avgusta razpusti, ko se uveljavi postava o odpravi podraževljenja anglikanske cerkve na Waleskem in o odpravi pluralnih volitev. Če bo to uspešno, se ne ve, ker so strasti že zelo razpaljene in ker obe strani mislita, da pravilno postopati. Na vlado je odpad častnikov zelo vplival. Ulstrsko plemstvo in Carsonovi pristajajo, da se dolgo osobito mlajše častniške hujskali. Vlada se najbolj boji, da odpadejo tudi vojaki.

Kralj ne sprejema obiskov.

Z ozirom na resen položaj je angleški kralj odpovedal vse obiske in ostane v Londonu v trajnem stiku z ministri. Dne 23. t. m. se je kralj z vojnim ministrom tri četrt ure posvetoval.

Beg častnikov iz angleške armade.

»Press Association« poroča iz Dublina: V petek so že bili častniki tretje kavalerijske brigade v Dublinu obveščeni, naj, če nočejo aktivno v Ulstru služiti, v 12. urah za odpust prosijo. Po paradi so zborovali častniki. Brigadni gen. Gough je izjavil, da se je sam že odločil in da naj se tudi drugi častniki odločijo. Vsi častniki so izjavili, da slede Goughovemu zgledu in da zapuste armado. V petem lancierskem polku je nato tudi 70 do 76 častnikov sklenilo armado zapustiti. Zvečer so o tem poveljnika Pageta obvestili, ki je izjavil, da se sprejme na znanje prošnja generala Gougha in najstarejšega majorja. Ostale častnike pa namerava pustiti aretirati in jih radi nepokorščine postaviti pred vojno sodišče. Vsi pešpolki kakor tudi artiljerijski polki so sledili povelju in odkorakali z južne Irske proti severu. General Ferguson je v soboto nagovoril častnike in vojake, da sicer simpatuje z Ulstrčani, a če dobe povelje, bo ubogal, kar kralj ukaže.

V Curraghu izgini 20.000 pa'ron. — Tudi vojaki se puntajo. — Spopad med protestanti in katoličani v Gavancoutryju.

V Curraghu je izgini 20.000 patronov, ki se baje nahajajo v taboru Ulstrčanov. Vojaki v Curraghu so izjavili, da ne odkorakajo, če jim ne bodo stari častniki poveljevali. Tudi drugod so zborovali vojaki in izjavljali, da mora biti tudi vojakom kakor častnikom dano prosto, če korakajo proti Ulstrčanom ali ne. Vojno ministrstvo je ukazalo vojakom, da v Ulstru ne smejo izživati. V Gavancoutryju so se v neki cerkvi spopadli katoličani in protestanti. Cerkev je deloma pogorela. Sv. pismo in mašne obleke, ki so jih duhovnikom s telesa iztrgali, so vrgli na cesto.

Angleški ministrski svet. — Razburjenje v Londonu.

Dne 23. t. m. se je pečal ministrski svet s položajem v Ulstru. Posveta sta še udeležila poleg ministrov tudi general Paget in en tajnik vojnega ministrstva. General Paget, višji poveljnik angleških čet na Irskem, je natančno poročal o vojnem položaju. Po ministrskem svetu je zaslišal kralj min. predsednika Asquitha, vojnega ministra in generala Pageta. Vojnemu ministru se je predstavila deputacija odstopivših častnikov. V Londonu se širijo pustolovske govorice. Vojno ministrstvo oblega velikanska množica. Za časopise se ljudje kar trgajo. Vsa ministrstva stražijo vojaki. Londončani so strašno razburjeni. Baje se je vojni minister že dogovoril s častniki, ki so iz armade izstopili.

Ljubljanske novice.

Ij Slavnost 500 letnice vstoličenja koroških vojvod v slovenskem jeziku praznujejo ljubljanska in okoličanska društva S. K. S. Z. prvo nedeljo v mesecu maju, kar naj blagohotno vpoštevajo vsa naša društva v Ljubljani in okolici.

Ij Somišljeniki v kolodvorskem okraju! Danes ob 8. uri zvečer prijateljski sestanek v salonu gospe Češnovar v Kolodvorski ulici.

Ij Šentpetersko prosvetno društvo vabi k zadnjemu predavanju v tej seziji, ki se vrši v četrtek ob pol 8. uri zvečer. Predava predsednik društva dr. Lovro Pogačnik. — Po predavanju razgovor, kakor organizirati delo v politenski seziji. Pridite v obilnem številu!

Ij Seja Zveze Orlov in Kranjske Podzveze se vrši v četrtek točno ob 6. uri zvečer. Ker je dnevni red velevažen, prosimo polnoštevilne udeležbe.

Ij Gospodarsko izobraževalno društvo za Trnovo in Krakovo vabi k predavanju v četrtek, 26. t. m., ob pol 8. uri zvečer v društveni sobi pri Zalarju. Predaval bo gospod dr. Josip Valjavec o telepatiji. Jako zanimivo. Pridite!

Ij Krščanska ženska zveza priredi v petek, dne 27. t. m. ob 4. uri popoldne redno predavanje v »Ljudskem Domu«.

Ij Ali je bilo tako hujskanje lahkomišljeno ali naročeno in zlobno preračunjeno? V Trstu izhaja neki list »Jugoslavija«, ki je v dijaški stavki tako-le narodno-vzgojno pisal: »Izdajstvo! Včeraj so štrajkali vsi srednješolski zavodi, samo I. drž. gimnazija ni nastopila solidarno. Ali niste Vi dijaški I. državne gimnazije Slovenci! Ali privolite v to, da se Vam vtisne v čelo znak izdajalca? Ako ne bo uspeh stavke ugoden, boste Vi dovolj k temu pripomogli« itd. itd. Tako hujskanje in zapeljevanje slovenske mladine s tiskarskim črnolom je pri nas dovoljeno in potem se čudijo mladini, ako se razburi, ko vendar poklicani faktorji nad redom in mirom dopuščajo tako pisavo! V tem pogledu gotovo ni kriva mladina. Ta list, ki nima nikogar za seboj, je pisaril, naj se mladina »nanj obrača za pomoč, on bo že vse storil«, »mladina naj računa na našo pomoč«, »smo na razpolago, da se prepreči vsaka krivica«. Faktično je par urednikov »Jugoslavije« brez vsake moči, ne more še sebi pomagati in bi bil vsak dijak, ki bi računal na tako pomoč, najbolj zapušen revež na svetu. Roke proč od upolne slovenske mladine!

Ij Izza kulis srednješolskega štrajka je te dni priobčila tržaška »Jugoslavija«: »Stavkujočim dijakom se pridružijo srednješolski zavodi v Kranju, Idriji, Novem mestu in Gorici. Istotako so se hrvatski srednješolci toplo zavzeli za slovenske dijake in baje tudi stopijo v stavko.« — K sreči je bilo mogoče srednješolce po drugih krajih še pravočasno obvarovati pred tem načrtom, ki je hotel izrabiti mladino, da bi potem vsled kazni in persekucij nastalo splošno razburjenje staršev in njihovih sorodnikov. Z ozirom na to smo mnjenja, da bi sedaj kazni dijaštvo bile le dobrodošle tistim, ki so hoteli izrabiti dijaštvo na tako krut način. K sreči je sedaj zavladal zopet popoln mir, dijaštvo se zaveda svojih dolžnosti, zato bi bilo najbolje, da šolske oblasti postopajo z največjo milostjo. Tako bo vsak načrt tistih, ki so se tako repenčili po »Danu« in »Jugoslaviji«, definitivno pokopan, dijaštvo pa bo tembolj uvidelo, kje ima iskati svoje resnične prijatelje.

Ij Kje bo stala nova mrtvašnica? Otem naj bi, kakor čitamo v nekem liberalnem listu, določala liberalna gospodarska društva. O tem ta »gospodarska« društva ne bodo nič določala. Kje bo stala mrtvašnica, to bo mogoče rešiti le v sporazumu z zastopstvom S. L. S. v občinskem svetu in dež. odboru, ki je posojilo za mrtvašnico dovolil le pod pogojem, da ima tudi on pri tem besedo. Liberalna gospodarska društva naj se torej s svojimi »mnjenji« preveč ne trudijo, ker ta mnjenja ne

bodo prav nič merodajna. Da bi nrtvašnica stala na Hrvaškem trgu ali pa da bi mesto za to kupilo Predovičevu poslopje ob Ambroževem trgu, naj si pa liberalni »gospodarji« kar iz glave izbijajo.

Ij Društvo slovenskih profesorjev v Ljubljani vabi uljudno svoje člane na zelo važen prijateljski sestanek, ki se vrši v restavraciji »Narodnega doma« v torek, dne 24. t. m., ob 8. uri zvečer.

Ij Bulgari in ljubljanska sokolska slavnost. Kakor poroča »Večerna Pošta« iz Sofije, se Bulgari ne bodo udeležili letošnje sokolske slavnosti v Ljubljani.

Ij Imenovanje. Strokovni učitelj na državni obrtni šoli v Ljubljani Ivan Tavčar je imenovan za c. kr. učitelja 10. čin. razreda na tej šoli.

Ij Nova odvetniška pisarna. G. dr. Albin Smola, koncipient v pisarni g. dr. Furlana, odpre, kakor čujemo, koncem julija svojo odvetniško pisarno v Ljubljani.

Ij Nemški cesar se ni peljal skozi Ljubljano v Benetke. Hudomušneži pravijo, da je na poti bral »Grazer Tagblatt« o dijaškem štrajku v Ljubljani, pa se je skozi Ljubno obrnil proti Benetkam.

Ij Umrla je 23. t. m. Mici Adamič, rojena Bukovnik, rojena v Pavlah na Gorenjskem.

Ij Ubegli prisiljenci. Iz tukajšnje prisilne delavnice so pobegnili prisiljenci Matevž Arhar, rojen leta 1882. v Stari Loki, po poklicu vrvar; Karol Spiess, rojen leta 1891. v Draždanah in tjakaj pristojen, po poklicu delavec in Fran Sablatnig, rojen l. 1894. v Podgori na Koroškem, po poklicu pekovski pomočnik. Vsi so jo popihali v prisilniški obleki.

Ij Nesreča. 21letni ključavničarski pomočnik v Žabkarjevi tovarni Janko Lužar je nabijal neko železno konstrukcijo, pri čemur se mu je okrušilo kladivo, katerega drobci so odskočili Lužarju v desno oko ter ga tako poškodovali, da je moral iskati zdravniško pomoč v deželni bolnišnici.

NEMŠKI CESAR VILJEM NA DUNAJU.

Že včeraj smo poročali, kako je naš cesar nemškega cesarja z vsem sijajem sprejel. Nemški cesar Viljem je ¼ na 1 popoldne sprejel v daljši avdijenci zunanega ministra grofa Berchtolda. Ob 5. uri 40 min. popoldne je cesar Viljem odpotoval z Dunaja. Na kolodvor ga je zopet spremljal naš cesar. Vlada sta se prisrčno poslovila. Cesar Viljem se je ginjen zahvalil za gostoljubnost. Ljudje so oba vladarja navdušeno pozdravljali. Na kolodvoru je podelil cesar Viljem nemškemu poslaniku na Dunaju Tschirschckemu veliki križ rdečega orlovskega reda. — »Vossische Zeitung« piše o obiskih cesarja Viljema na Dunaju in naglašja, da ta obiska vsakemu predočujeta trdnost trozveze. V trozvezi združenih velesil ne veže čustvena politika, marveč skupni interesi. Če se povsod spozna, da je trozveza trdna in močna, bodo kmalu umolknil glasovi o vojski. »Wiener Abendpost« pa izvaja, da pozdravljajo sestanek ne le narodi zveznih držav, marveč da ga morajo pozdravljati tudi vsi prijatelji miru, ker trozveza je zveza miru.

DR. SYLVESTER O DRŽAVNEM ZBORU.

Predsednik na neprosto voljen dopust odposlane ljudske zbornice dr. Sylvester je izjavil, da bodo delegacije koncem aprila ali pa maja v Budimpešti zborovale. Tudi nekateri deželni zbori bodo zborovali. Državni zbor je pa odvisen od češko-nemških pravnih pogajanj. Če bo akcija češko-nemških agrarcev uspešna, ni izključeno, da se poslaniška zbornica že junija zopet skliče.

INDUSTRIJSKA ZVEZA V GOSPOSKI ZBORNICI.

5. t. m. se je po seji gosposke zbornice ustanovila industrijska zveza gosposke zbornice, ki so ji pristopili člani vseh strank. Za predsednika je bil izvoljen P. R. pl. Schoeller, namestnika sta dr. Sieghart in Artur Krupp.

NOVA SVOBODOMISELNA STRANKA V GALICIJI.

Državna poslanca Breiter in Reitzes sta 23. t. m. objavila oklice za ustanovitev nove demokratične stranke v Galiciji, ki naj bi stremila za ustanovitvijo svobodne šole in za ločitev Cerkve od države.

VOLITEV ŽUPANA NA REKI.

Guverner grof Wickenburg je za 24. povabil reški občinski svet k priseji in k volitvi župana. Odlok se pa starostnemu predsedniku ni mogel dostaviti, ker je odpotoval; tudi drugi so izjavili, da reskript ne sprejmejo. Guverner je nato sklenil, da razpošlje sam vabila in da bo sejo sam vodil, če tude nihče k njej ne pride. Po statutu izgube namreč vsi mandat, ki neopravičeno od te seje izostanejo.

RUMUNIJA PREIŠČE NATANČNO PRI-TOŽBE RUMUNOV NA OGRSKEM.

V rumunski zbornici je nacionalist profesor Jorga interpeliral notranjega rumunskega ministra, če muje znano, da

rumunsko časopisje na Ogrskem sistematično zatirajo in da ovirajo prevoz rumunskih tiskovin skozi Ogrsko. Notranji minister je med demonstrativnim ploskanjem poslancev izjavil, da hoče zadevo natančno preiskati in se sporazumeti z zunanjim ministrom o potrebnih odredbah.

Primorske vesti.

p Občinske volitve v Gorici. Kamora se strahovito boji nastopa Slovencev. Išče zaslombe med Nemci, laškimi krščanskimi socialci in med Mazzinijanci. Dogovori so se vršili v tem zmislu, da se Nemcem prepusti 2 mandata in mesto da Šulferreinu 2000 kron podpore. Nemci so zahtevali 4 kandidate. Laški krščanski socialci pa so bili nasprotni vsaki koncesiji Nemcem in zahtevajo zase 6 mandatov. V ponedeljek se je razširila vest, da je koalicija italijanskih strank perfektna. Iz tega bi sledilo, da so Nemce pustili na stran. Sicer pa je to šele govorica. Sploh je v ozračju polno vesti, ki si nasprotujejo druga drugi, a dokazujejo, kako razvneti so duhovi in kakšen strah vlada pred Slovenci.

p Italijanske provokacije v Trstu. V nedeljo opoldne je sklicalo laško liberalno društvo »Patria« javen shod v gledališču Fenice. Udeležili so se tega provokacijskega zborovanja vsi laški sloji in vse stranke. Najbolj pa je bila zastopana srednješolska mladina. Zborovanje je vodil predsednik društva odvetnik dr. Mrach, ki je povedal, da ima shod namen razmotriti nevzdržljiv položaj Italijanov v Avstriji in pa pogajati se za svojo staro zahtevo, italijansko univerzo, za katero se bojujejo že 63 let. Dr. Musafia je slikal težavno pot laške juridike fakultete. Veseli nas, da je moral kakor tudi dr. Pitacco pri tem konstatirati, da so Slovenci združeni s Srbo-Hrvati vedno na preži in da so ravno Slovenci preprečili laško vseučilišče. Če bi se Jugoslovonom v Avstriji res tako dobro godilo, kakor se je slikalo na tem zborovanju, kjer se je reklo, da jih po balkanskih zmagač avstrijska vlada vedno zadovoljuje, potem bi lahko v marsičem odjenjali v našem ljutem narodnem boju. Govorniki so nadalje videli samo revolver na Revoltelli, pač pa niso hoteli videti debelih gorjač, ki so bile poprej na Revoltelli kot revolver. Zelo »pametno« je zinil neki profesor Saraval, ki je rekel, da se bo znanprej sploh prepovedal dostop jugoslovanskim dijakom na Revoltello. Gospod profesor bi lahko vedel, da je pod takimi pogoji javna šola sploh nemogoča. Istotako se je izražala želja, da ker se še ne more napraviti vseučilišča samo za Italijane, da bi se ustanovila vsaj nekatera predavanja, h katerim bi imeli dostop samo Italijani. Dr. Sardotščer je pozdravljal v imenu laških mest iz kraljestva in hujškal proti Slovanom. Neki »študent« Paulovich je zahteval združitev vsega primorskega italijanskega ozemlja. Hujškanja ni bilo ne konca ne kraja. Govoril je tudi župan dr. Valerio. Demonstrativno in provokatorično so zapuščali Italijani dvorano, in če ne bi bilo dovolj policije na nogah, bi prišlo gotovo do hujših napadov na Slovence. S takimi in enakimi nastopi Italijani vedno bolj pokažejo, da je Trst kot sedež laške fakultete nemogoč.

p Zopetni odhod slovenskih vojakov v Albanijo. Dne 25. t. m. odide zopet crog 100 mož močan oddelek slovenskega pešpolka št. 97 iz Trsta v Albanijo k mednarodni komisiji za določevanje albanske meje. V Albaniji dobi vsak prostak 5 K 8 vinarjev na dan in menažo. Člani prejšnjega zimskega detašmana pripovedujejo, da so morali pozimi prestatati velikanske telesne napore, po več noči so morali spati na prostem v hudem mrazu pod šatori.

p Tržaška »Edinost« prične izhajati v povečani obliki.

p Mandat je odložil g. dr. Ferdo Černe, ki se je preselil v Kranj.

p Umrla je v Rocolu gospa Helena Sankovičeva, stara 32 let.

Študentske novice.

š Dvajsetletnico svoje obrti obhaja ključavničarski mojster Ivan Rebek v Celju. Mesto mu v začetku ni dalo prostora za obrt, tako da se je moral naseliti v okoliški občinski hiši. Po prizadevanju rajnega dr. Dečka se mu je posrečilo po dveh letih dobiti prostor v mestu. Kupil si je hišo in jo izpremenil v veliko delavnico. Pred kakimi petimi leti je kupil še sosedno hišo ter razširil svoje delavniške prostore, in ravnokar je vpeljal motorni obrat, tako da je njegovo podjetje, pri katerem ima že celo vrsto uslužbencev, nadkrililo nemške in je znano po celem Spodnjem Štajerskem.

š Umrl je na škrlatinki v Mariboru četrtošolec gimnazijec Ivan Žula.

š Nov odvetnik v Mariboru. V Mariboru je otvoril odvetniško pisarno dr. Karel Kodermann.

Razne stvari.

120.000 kron je daroval veleposestnik vitez pl. Ivanski iz ruske Ukrajine krakovski akademiji znanosti, da uvede na krakovskem vseučilišču predavanja o zgodovini rusinskih ozemelj.

Nemiri v Stanislavu. Ko so 23. t. m. na magistratu delili podpore, je 200 brezposelnih napadlo trgovine in jih oropalo. Policija je z velikim naporom napravila red. Osem oseb so zaprli.

Prusi izgnali dve danski umetnici. Koncertno pevko Dinnesen in pianistino Prael so pruske oblasti izgnale iz Kastrave na Šlezviškem pod pretvezo, da sta politični agitatorici. Dami ne smeta več v Prusijo.

Pogreba žrtve nesreče v Benetkah se je udeležilo nad 40.000 ljudi. Pokopali so 23. t. m. sedem žrtve.

Avstrijski častniki v ruski vojski. Po daljšem odmoru je sklenila zopet avstrijska vojsna uprava, da bo redno pošiljala dva častnika generalnega štaba na Rusko, da se priučita ruskega jezika. Ruska vlada je za sedaj tema častnikoma odkazala bivališče v Moskvi.

Nova tatvina v Louvru. Iz Pariza poročajo, da je iz Louvra izginil dragocen staroegiptovski papyrus, ki je bil že od leta 1888. v muzeju.

SKUPEN SHOD MARIJINIH DRUŽB LJUBLJANSKIH

je jutri ob 4. popoldne v Unionu. Vhod iz Frančiškanske ulice. Vstop dovoljen le članom; zato naj imajo znake. Galerija rezervirana za žensko jezuitsko, alojziško, uršulinsko in šentflorijansko družbo; moška na desno spredaj.

Zadnje vesti.

OBČINSKE VOLITVE V GORICI.

Gorica. Med laškimi strankami ni dosedaj došlo do nikakega kompromisa. Pogajanja se še vrše, a skoro ni upanja na uspeh. Krščanski socialci zahtevajo osem odbornikov, in sicer v tretjem razredu. Laški liberalci jim tega ne dovoli, pač jim pa ponujajo 4 do 6 mandatov, in to še pod pogojem, da liberalci sami kandidate določijo. Ti pogoji so seveda za laške krščanske socialce nesprejemljivi. Pri teh razmerah bodo ostali vsi doma in ne gredo na volišče. Laški liberalci kandidirajo tudi dva Nemca; baje je tudi eden zloglasni Wieser, načelnik postaje na kolodvoru v Gorici. Položaj je za Slovence kolikor toliko ugoden, seveda se situacija lahko čez noč spremeni. Upati je, da bodo Slovenci vsi do zadnjega storili svojo dolžnost.

NOVO POSOJILLO.

Dunaj. »Wiener Zeitung« objavlja naredbo, glasom katere se izda za 375 milijonov zakladnih listov.

NOV VELIK ŠKANDAL?

Reka. Danes je izšla tu edina številka posebnega lista z imenom »La bomba«, ki dokazuje z avtentičnimi uradno sestavljenimi listinami, da je bil zadnji bombni atentat na guvernerjevo palačo na Reki insceniran po obmejni policiji sami, da bi se na podlagi atentata mogli uničiti voditelji reškega italijanstva: Zanella, Baccich, Corosacz in Bruss. List namreč priobčuje izpovedbo reškega trgovca in bivšega zapnika policije Josip Scipionija, podano pred kraljevim italijanskim notarjem dr. Robertom Massoli-Novellijem in poklicanimi pričami, v kateri izjavlja Scipioni, da ga je koncipist ogrske državne policije, dr. Beusterien, sporazumno z guvernerjem grofom Wickenburgom, naravnost najel — obetajoč mu 5000 kron nagrade za to — da bi preskrbel človeka, ki bi vrgl bombo v vrt guvernerjeve palače. Scipioni je tudi res najel onega Belellija iz Ancone, ki je bil potem aretiran zaradi atentata. Za vsi stvar je vedel tudi načelnik državne policije, Kersmarky, ki je obljubil Scipioniju, če mu poskrbi ponarejena pisma, na podlagi katerih bi bilo mogoče aretirati one štiri imenovane Rečane, da ne dobi samo 5000 K nagrade, temveč tudi letno plačo 3000 K. Kersmarky je celo rekel, da dobi Scipioni potem toliko, da mu ne bo več treba delati. Scipioni je vso stvar povedal bivšemu reškemu županu dr. Iciliju Baccichu, ki je bil osumljen kot pravi povzročitelj onega atentata, in ta je šel z njim k notarju, kjer se je sestavil oni zapisnik. — Scipioni je izdal javnosti tudi vso svojo pismo in brzojavno korespondenco z dr. Beusterienom v tej zadevi.

Senzacionalno razkritje o bombnem atentatu je objavil Rihard Gigante na Reki s posebnim listom, naslovljenim »La Bomba«. Vse prebivalstvo je na nogah. Vse ulice so polne čitajočega občinstva. Vlada je baje izdala hotela preprečiti. Občinski svetniki so štrajkali in se občinski svet ni mogel konstituirati, ker nočejo z guvernerjem imeti nič več opraviti. — Ogrski korespondenčni urad dementuje, a mu ne verjamejo.

Rim. Laški listi pišejo, da je laška vlada o mahinacijah reške policije bila dobro informirana in pozivljajo Di San Giuliana, da energično nastopi zoper tak grd način, kako se v Avstro-Ogrski laški element hoče diskreditirati. Stvar bo imela velike posledice, če Lahi ne pretravajo.

PRODANA HRVATSKA.

Zagreb. Ban baron Skerlec je izjavil deputaciji koalicije, da sprejme kandidaturu v Zagrebu in da koalicija dobi vlado v roke. (Zato je koalicija pripustila ekspropriacijski zakon, o katerem »Pesti Naplo« piše, da pomeni, da hoče Madjarska imeti morje brez ozira na Hrvate!)

SVIHA SPREMINJA IME.

Praga. »Narodni Listy« poročajo, da je dr. Sviha vložil na namestništvo prošnjo za izpremembo svojega imena v Karel Schwerdtner. Prošnji se je menda že ugodilo.

LAŠKI NAPADI V TRSTU.

Trst. Včeraj so Lahi zopet dva Slovence zahrbtno napadli, in sicer poštenega uradnika Jožefa Prinčiča in blagajnika podružnice Ljubljanske kreditne banke Milana Klemenca.

NEMŠKI CESAR.

Benetke. Nemški cesar je dospel danes ob tri četrti na 10. dopoldne semkaj.

PRIHODNI KONZISTORIJ.

Rim. V informiranih krogih se trdi, da se bo prihodnji konzistorij sešel 20. aprila. Ta konzistorij bo imel v prvi vrsti pomen za Nemčijo in Avstro-Ogrsko, kjer je v zadnjih mesecih umrlo več kardinalov. Za Francijo se sedaj bržkone ne bodo imenovali nobeni novi kardinali, pač pa za Italijo.

ČUDNA PREPOVED.

Varšava. Krakovska akademija znanosti je imenovala peterburškega profesorja znanosti Petrazykija za svojega dopisujočega člana. Kakor poročajo varšavski listi, so ruske oblasti prepovedale profesorju Petrazykiju sprejeti to imenovanje. Ta prepoved je vzbudila veliko senzacijo.

ANGLEŠKA VLADA KAPITULIRALA.

London. Vlada je pred Ulstrci kapitulirala. Častniki, ki so prosili za odpust iz armade, jemlje svoje prošnje nazaj. Vlada bo najbrž poleti razpisala nove volitve.

ODSTOP FRANCOSKE VLADE.

Pariz. Listi poročajo, da bo kabinet Doumergue najbrž odstopil. Novi kabinet bi sestavil Peytral. Minister za zunanje zadeve bi bil Delcassé.

KRIZA NA JAPONSKEM.

Tokio. Parlament je razpuščen, ket ni dovolil mornariških kreditov.

RUSKA BOJNA LADJA PONESREČILA.

Kristijanija. Pri Lekki v severno zahodni Norveški je ruska topničarka »Bajan« nasedla na kličče. Položaj ladje je zelo nevaren. Kljub napornim poskusom se doslej ni posrečilo, spraviti mostvo na varno.

ROOSEVELTOVA EKSPEDICIJA V NOTRANJO BRAZILIJU.

New York. Semkaj so dospele vznemirjajoče vesti o usodi ekspedicije bivšega predsednika Roosevelta, ki je s svojim sinom odpotoval v še nepreiskano notranjo Brazilijo. »New York Times« so dobile iz braziljskega mesta Para brzojavko od nekega člana Rooseveltove ekspedicije, po imenu Fiala, ki slove: »Na rečnih brzinah Amaonskega vletoka smo izgubili vso našo opremo. Sporočite moji ženi, da je moje življenje v varnosti.« Roosevelt in njegov sin sta nedavno podvzela svojo ekspedicijo z velikim številom braziljskih vodnikov in nosačev.

RAZREDNA LOTERIJA.

Dunaj. 10.000 K je zadel št. 6091.

VELIKA ZAPLEMBA.

Peterburg. Tukajšnji konfekcionarji so hudo razburjeni, ker je carinska uprava pri vseh odredila preiskavo in konfiscirala za pol milijona nezacarinjenih čipk.

VELIKANSKA TATVINA PODOB.

Rim. Neznanci so v gradu grofa Cavacca pri Bologni pokradli 300 slik.

ZAPRAVLJIVKA.

Veliki Varaždin. Gospica Czady, ki je podedovala za Beöthyjem več milijonov, je izginila. Tožijo jo zaradi neizplačanih menic v znesku 300.000 kron.

STAVKA.

Barcelona. 2000 predilničarjev je stopilo v štrajk.

Nabiralnike „Slov. Straže“

pred vsakega, ki mu ljube-

zen do obmejnih bratov ni

samo prazna beseda!

Za varstvo našega kmeta.

Govor poslanca P. ovšetá v dež. zboru.

Visoka zbornica! V svojem in v imenu svojih tovarišev, ki so z menoj vložili ta nujni predlog, imam nalogo utemeljiti nujnost tega predloga.

Pred trgovinskimi pogodbami z inozemskimi državami.

Bližamo se oni dobi, v kateri bo država avstrijska obnovila trgovinsko pogodbo z inozemstvom, z državami, s katerimi smo v trgovinskih odnosih; zato ni čuda, da so se vsi stanovni jeli pripravljati za to važno dobo, v kateri bo za naprej za deset let določiti, ali ima pri sedanji trgovinski pogodbi ostati, ali imajo sedanji carinski tarifi veljati ali se bodo zvišali ali znižali. Trgovinsko ministrstvo je že pozvalo svoj industrijski svet, in ta se je kaj pridno zbiral in se posvetoval, kaj bi se moglo zahtevati še več v obrambo avstrijske produkcije. Kmetijski ministrstvo, ki ima varovati interese kmetijstva avstrijskega, je tudi pričelo delovati. Kmetijski svet v družbi s trgovinskim odsekom se je posvetoval, kako stališče naj se zastopa v varstvo kmetijskih interesov pri sklepanju trgovinske pogodbe.

Nemški in avstrijski kmet.

Ako zasledujemo časopise, vidimo, da se je na Dunaju osnoval poseben odbor, kateremu predseduje dunajski župan dr. Weisskirchner. Pred dnevi so imeli ti gospodje shod, na katerem so stavili naravnost nečuvne zahteve, ki kličejo avstrijskim kmetovalcem, da so oprezni in čuvajo svoj interes. Prva točka njihovih zahtev je neomejen (unbeschränkt) uvoz tuje žive živine iz vseh krajev. Gospoda moja, apelujem na pravičnost vseh gospodov in vprašam vas, ali ne zasledujete, da že nad leto dni pada cena naši živini. Ali ni res, da je sedaj mnogo takih slučajev, ko je kmetovalec pred dvema letoma kupil par volov za 800 K, in sedaj, ko bi moral izkupati vsaj nekoliko več, ima pa le 100 gld. zgube pri paru volov. (Klici: Tako je!) Gospoda moja, tako rado se očita avstrijskim agrarcem, da znajo le sebe varovati. V dokaz, da je to popolnoma napačno, naj navedem, kako se ta stvar tolmači v nemški državi, katero tako radi stavijo za vzgled naši avstrijski državi.

Tam je nemški državni tajnik Delbrick odgovoril na interpelacijo, ki so jo stavili poslanci glede priprav za prihodnjo trgovinsko pogodbo to-le: Moje in državne vlade nemške načelo je, da bi bilo najbolje, ako se sedanja trgovinska pogodba podaljša brez spremembe. Gospoda moja, tako govori državni mož, tajnik države, katere prebivalstvo dveh tretjin živi od industrije in se le ena dobra tretjina bavi s poljedelstvom. Torej če država, ki ima toliko ljudi, ki so odvisni od tega, da dobivajo živež iz drugih krajev, iz inozemstva, torej če taka država, kakor je Nemčija, ki uvaža iz Avstrije za 45 milijonov živine, pravi, da ostani pri sedanjih carinah, torej če država ki ima tako kmetijstvo, da ne zadostuje mesnemu trgu cele države, če torej taka država tako govori, potem, gospoda moja, je neobhodno potrebno, da tudi mi kaj storimo v obrambo našega kmetijstva.

In gospodje, slišali ste, da se mora plačati v Nemčiji 8 mark od 100 kg žive teže. Torej, če vol tehta 600 kg, se plača že 28 Mark, za en par 96 mark, to je daleko nad 100 K. In, gospoda moja, ta država hoče svoje zaščitne carine ohraniti.

Nevarnost okuženja domače živine.

Ena prvih točk dunajskega shoda, kateremu je predsedoval župan Weisskirchner, pa je neomejena dovolitev za uvoz tuje živine. In gospodje, ali Vam je kaj znano, da se je ravno na Balkanu, na katerem se računa pri uvozu žive živine, sedaj ne le v Bulgariji, ampak po celi Turčiji zelo razširila goveja kuga »Rinderpest«, ki od dne do dne narašča. Gospodje, v spomin vam pokličem samo to, koliko zla je goveja kuga povzročila v Avstriji pred 60 leti, ko statistika še ni bila tako izpopolnjena kakor danes in ko je živina imela še majhno vrednost. Izračunali so, da se je za 400 milijonov goldinarjev, oziroma sedaj 800 milijonov kron zgodilo škode po tej živinski kugi. In gospoda moja, ali hočete res omejiti, da se bo po tej živini, ki naj se uvaža iz Balkana, raztrosila v Avstriji zopet živinska kuga, ki ne bo ugonobila samo našega kmeta, ampak bo povzročila šele pravo draginjo mesa.

Carinski tarifi za kmeta potrebni.

Gospodje, naše avstrijsko ministrstvo hodi pravo pot, ko zahteva od kmetijskih družb, oziroma trgovinsko ministrstvo od trgovskih zbornic, da se izjavijo, kakšne skušnje ima avstrijska produkcija s sedaj veljavnimi trgovinskimi pogodbami. Dovolite mi, da s svojega stališča zastopam kmetijske interese in rečem: Te sedaj veljavne trgovinske pogodbe so omogočile zabraniti propast avstrijskega kmetijstva.

Gospoda moja, dejstvo je, da je avstrijsko kmetijstvo napredovalo. Može, ki živite med svojim narodom po deželi, ako

bi mi teh sedanjih tarifov ne imeli, ki so vsaj deloma omogočili, da je kmet nekaj izkupil za svoje blago, ali bi ne bilo izseljevanje še hujše, kakor je bilo do sedaj vzlic temu, da je kmet res nekaj izkupil. Naši ljudje so zaradi velikih dolgov, ki obtežujejo kmetijska posestva, trumoma bežali v Ameriko.

Gospoda moja, naj vam navedem samo eno številko. Leta 1912. se je na Kranjskem več vknjižilo 12 milijonov kron novih dolgov na kmetijska posestva. 25 milijonov se je vknjižilo na novo, 13 milijonov se je pa izknjižilo, tako da ostane še vedno prirastek 12 milijonov. To je žalostna slika in če poudarjam to, poudarjam zaradi tega, da nam ne bi kdo očital, da smo preozkorsrčni kot agrarci. Gospodje, tukaj govorim kot iskren in pošten slovenski domoljub; istina je, neovrgljiva istina, da tvori slovensko ljudstvo po ogromni večini ravno kmetijski stan. Ako hočemo, da bo ostal gospodar na tej zemlji, moramo ščititi slovenskega oratarja. In zato absolutno potrebujemo še nadalje carinskih tarifov v varstvo naše kmetijske produkcije.

Kmetijski produkcijski stroški se večajo.

En faktor je pa nastal, gospoda moja, katerega ne sme nihče prezreti. Od leta do leta raste draginja poslov in delavskih plač. Pred 10 leti se je še dobilo delavcev in po primerni ceni, toda sedaj pa, ko so glavna dela žetev, mlačev, košnja, pa ne dobiš delavca pod 4 K ob svoji hrani. No, eni računajo po 2 K, drugo je pa hrana. Ali če računate, koliko stane hrana, pa pridete zopet na 4 K. Torej vidite, kako visoko so narasle mezde za delavce, pa še pri teh visokih mezdah jih je težko dobiti o pravem času. Vprašam vas, katera avstrijska vlada ali poštena stranka, ki ni kmetškega izvora, more potem zanikati, da naj stroški za produkcijo ne odločujejo cene blaga.

Gospoda moja, vzemimo letošnjo hudo zimo, katera je res ubogemu delavcu in ubogim ljudem po mestih in na kmetih prizadejala grozne stroške za kurjavo. Gospodje, pred 15 leti je stal stot premoža 45 krajcarjev, danes pa stane 80 krajcarjev. Seveda plače delavcev so poskočile in premožokopi so si uravnali cene po stroških produkcije. Vsi stanovni si torej lahko uravnavaajo cene kakor hočejo, samo kmet ne bi smel vzeti na svoj račun toliko, kolikor ga stane pridelovanje raznih pridelkov. V tem oziru bo morala vsaka stranka biti pravična in bo morala vpoštovati, kako draga je postala avstrijska produkcija, ko bo treba odločevati, ali naj carinski tarifi ostanejo na sedanji višini ali ne.

Naša živinoreja.

Dovolite mi, gospoda moja, da preidem na nekatere posamezne točke kmetijske produkcije na Kranjskem.

V prvi vrsti se je ozirati na živinorejo, ki je edina opora našega kmeta. Polje mu malo daje in ako bi ne dobil iz hleva in iz svinjaka nekaj dohodkov, potem bi bila ona prikazen izseljevanja še žalostnejša in usodopolnejša, kakor dosedaj. Žalostno je že sedaj dovolj, saj za Galicijo zavzema kranjska dežela prvo mesto glede izseljevanja. To je žalostno!

V državnem zboru se nam kaj rado očita, da avstrijska živinoreja ni v stanu zadostiti mesnim potrebam cele države in se kaže zlasti na to, da je štetje živine, izvršeno leta 1910., pokazalo, da smo pri govedih nazadovali za 7 odstotkov. Res je, da je pri nas na Kranjskem število goveje živine padlo. To priznavam. Ali gospoda moja, vršilo se je to štetje v letu 1910., ko smo imeli leta 1907., 1908. in 1909. najhujšo sušo, vsled katere je bilo pomanjkanje sena grozno in vsled pomanjkanja krme se je mnogo živine odprodalo, in to ne samo pri nas, ampak v celi Avstriji. Spominjate se gospodje, da se je koncem leta 1906. izvozilo iz naše dežele mnogo sena na Češko, kjer jim ga je primanjkovalo in kjer je bila depekoracija še hujša kot pri nas. Sicer sem pa že prej omenil, da je avstrijski eksport živine in mesa dosegel vsoto 45 milijonov kron.

Velik napredek avstrijske živinoreje.

Jaz mislim, gospoda moja, da je naša živinoreja dobra, če se to izvažanje pri tako visoki tarifi nad 100 K za par volov še izplača izvažati živino v Nemčijo. Nadalje je pa tudi dokazano, da meso I. vrste ni na Nemškem nič dražje, kakor na Dunaju. In gospoda moja, pojte po vaseh in videli bode, da je tam veliko mesnic, ki prodajajo meso po 60 krajcarjev kg, dočim stane v Ljubljani 90 krajcarjev. Moja dolžnost ni, tukaj o tem govoriti, naj oni možje, ki imajo skrbeti za konsumenta, storijo v tem oziru svojo dolžnost in videli bode, da se bo kmalu vse na bolje obrnilo. Gospoda moja, jaz moram oporekati očitku, na katerega polagajo naši nasprotniki največjo važnost, da nam namreč primanjkuje živine. Že prej sem dokazal, da temu ni tako. Vprašam vas pa, ali je vseeno, če se reče, da je prišlo na trg 100 glav živine ali pa 80? Če se je pripeljalo 80 glav lepe živine, je to gotovo boljše, kakor pa če se je pripeljalo 100 glav slabe in mršave živine.

Nemčija je bila tako pametna, da je uvedla carino na podlagi žive teže, ker je vedela, da iz Avstrije prihaja samo lepa živina. Vpeljala je carino 8 mark na 100 kg. To je velikanska carina.

Dejstvo pa je, gospoda moja, to moram reči v obrambo vseh onih faktorjev, ki se trudijo za povzdigo naše živinoreje, da smo mi subvencije, namenjene naši živinoreji, pošteno porabili. Gospodje, starejši, ali se še spominjate, kako majhne živalice smo imeli pred 30 in 40 leti. Danes pa že Moravani, Čehi in Nemci hodijo v naše kraje živino kupovat. Meni je eden največjih tovarnarjev vitez Seidl rekel, da se nobena žival nako hitro ne odebeli, kakor kranjski vol. Torej smo kvalitativno vsekakor napredovali. V državnem zboru je zastopnik kmetijskega ministrstva Zaleski s številkami dokazal, da smo kvalitativno napredovali za 20 odstotkov. S tem je popolnoma nadomeščen takimenovani odpadek.

Pri prasičarstvu smo pa napredovali za 67 odstotkov v celi Avstriji in za 70 odstotkov v naši ožji domovini. Ker tvori svinjsko meso gotovo tudi prav dobro blago za mesni trg, menim, da je dejansko dokazano, da avstrijska živinoreja popolnoma zadostuje potrebam domačega mesnega trga in, gospoda moja, rad bi videl tisto državo, ki ima zadostno lastno produkcijo, da bi odprla meje tuji živini in s tem pustila uničiti svoje pridelke. Gospoda moja, to se ne sme zgoditi.

Uvoz tuje živine in kmetijski poslanci.

V državnem zboru bomo mi zahtevali, jaz sem kot poročevalec, ko sem utemeljeval subvencijo 6 milijonov kron za povzdigo živinoreje, že to zahteval, kmetijski minister mi je zatrdil, da bo z vso silo podpiral mojo zahtevo in jaz mislim, da je prav, da tudi deželni zbor kranjski temu pritrdi, da moramo mi pred končanim 15 letom še enkrat prešteti našo govejo živino, da se bo pokazalo, da smo tisti primanjkljaj iz leta 1910. že davno prekoračili in da je naša živina v stanu preskrbeti mesni trg cele države.

Gotovo je prav, če koncediramo kot trezni trgovski politiki, da se iz Srbije dovoli uvažati dosedanjí kontingent zaklane živine. Jaz sem toliko zmeren, da bom vpošteval razmere, ki silijo Avstrijo k temu, ali nikdar se agrarci ne bomo tako daleč spozabili, da bi dovolili uvoz tuje živine in pustili uničiti s tem svojo živinorejo. Jaz sem že povedal, kako velikanska nesreča je goveja in svinjska kuga, ki nam preti iz balkanskih držav, za našo državo.

Prvi pogoj za blagostanje naših kmetov je zdrava živina, kajti če pride živinska kuga v njihove hleve, potem propadejo dobri in varčni kmetje ter morajo vzeti v roke beraško palico in se podati v daljni tuji svet. Gospoda moja, če smo res pravi zastopniki naše domovine in če vpoštevamo blagor kmetškega ljudstva, potem ne sme nihče izmed nas glasovati za uvoz žive živine.

Gospodje, mi smo previdni in bomo vpoštevali to, da se dovoli uvažati gotov kontingent zaklanega mesa, a nikdar ne bomo pustili, da bi se uvažala k nam iz tujih držav živa živina.

Naša konjereja.

Preidem h konjereji. Gospodje, ali imamo kaj interesa za varstvo naše konjereje? Gotovo je, da ga imamo in tukaj smo slišali, da hočejo odpraviti carino na tuje konje. Na Kranjskem smo zadnjih 10 let v konjereji napredovali za 12 odstotkov in tudi glede kvalitete smo lepo napredovali, kar mi bodo ravno gospodje veleposestniki lahko pritrdili. Omenjam samo, da prihaja vsako leto na Dolenjsko vojaška uprava in nakupi od kmetov 40 do 50 vojaških remond, ki jih plačujejo tudi po 1000 kron. Na Gorenjsko prihajajo vsako leto tuji kupci, ki kupujejo mlada pingavška žrebca. Jaz moram reči kot 29letni član konjerejskega odseka, da obžalujem, da prihaja k nam tuji kupci in pokupijo najlepšo mlado živino, ali naš kmet je revež, ki komaj čaka, da žrebe nekoliko odraste, da je proda, da z izkupilom poplača davke in obresti. Gospoda moja, kaj je storila Nemčija? Tam so hoteli nekateri, da bi se carina na tuje konje znižala. Nemčija je vpeljala prohibitivno carino, in sicer na konja, ki je vreden več kakor 1000 mark 150 mark, na konja pa, ki je vreden več kakor 2000 mark, pa 300 mark. Tako dela Nemčija, ki potrebuje tuje konje, ni pa, ki imamo svoje konje, imamo konje iz Ogrske in Hrvaške, mi naj bi pa odnehali od varstva carine za konjerejo.

Naše mlekarstvo.

Gospoda moja, omenjam naj sedaj oni pridelek, ki je za naše kranjsko kmetijstvo postal jako važen, to je mlekarstvo. Tukaj bi v prvi vrsti omenil, kako se razvija sedaj konkurenca. Pred letom 1906, ko je bila še stara pogodba v veljavi, ko niso bile v veljavi sedanje carine, smo še precej masla in putra eksportirali. Gospoda moja, danes, po osmih letih, pa znaša import tujega masla, zlasti iz Danskega 15 milijonov K. Pojte k mlekarskim zadrugam po deželi in k Mlekarski zvezi v Ljubljani, pa vam bo

dala prav lep načrt, v katerem boste videli, kako pada od leta do leta cena maslu. Ne samo kranjske, ampak vse mlekarske zadruge, ki imajo v zalogi maslo, tarnajo in iščejo kupca. Krasna prikazen je, da se je že iz ruske Sibirije uvedlo v Avstrijo za par milijonov kron masla. Seveda je k temu veliko pripomogla tako nizka carina za umetno maslo »Kunstbutter«.

Gospoda moja, lahko bi kdo rekel, zakaj agrarci ne ščitite svoje produkcije, zakaj ne gledate, da onemogočite ta import. Toda to je zelo težavno, ker so ravno oni sloji, ki uživajo to umetno maslo, zadovoljni z zabelo, kakoršno dobijo. Ta tuja konkurenca je pa pripomogla, da masla naši ljudje ne morejo prodati.

Isto velja tudi o sirih. Sir prihaja k nam iz italijanskega in iz Švice in naš sir ne more konkurirati v ceni s tujim sirom, ker so dani tam boljši pogoji za produkciranje sira kakor pri nas. Zato je naša dolžnost, da izboljšamo napravo masla in sira, kajti dejstvo je, da prihaja k nam v naša primorska pristanišča pasterizirana smetana iz Švice. In to so vendar trgi, katere bi morali mi obvladati. Zato so vsote, ki so stavljene v deželni proračun, opravičene, ker imajo nalogo podpirati domačo produkcijo, da se dvigne kvantitativno in kvalitativno.

Naše čebelarstvo.

Majhna panoga je, katero bom tudi v par besedah omenil in glede katere je stavljal gospod dr. Krek nujni predlog. To je med in dohodki iz čebeloreje. Prav je imel dr. Krek, ko je rekel, kako lepo se je razvijala ta produkcija prejšnje čase v deželi Kranjski. Naši stari kmetje so, ko so izročili svoje domove svojim sinovom, si navadno izgovorili kot užitek čebelnjak, ker jim je bil ta v razvedrilo in potem pa tudi kot vir dohodkov. Ali vedno bolj je padala vrednost medu in vsoka vsled tuje konkurence tako, da je naša čebeloreja sedaj precej nazadovala.

Omenjam naj, da se iz Nemčije uvaža k nam silno veliko umetnega medu. V Nemčiji je sladkor mnogo cenejši, kakor pri nas. Tam je 32 velikih tovarn, ki pretvarjajo cukar v dekotrin in potem napravljajo iz tega umeten med, katerega človek ne more spoznati, ali je naraven ali umetno napravljen. Veliko tisoč stotov umetnega medu pride iz Nemčije v Avstrijo in to je tudi vzrok, da naš kmet ne more medu v denar spraviti. Ravnotako je tudi z voskom.

Naše vinarstvo.

Sedaj pa pride na vrsto oni pridelek kmetijstva, ki je v naši domovini poleg živinoreje silno važen, to je vino. Vipava, del Notranske, večina Dolenjske, osobito Belakrajina, živi skoro izključno od vina. In torej Vas vprašam, gospoda moja, ali je opravičena vinska carina ali ne?

Gotovo je opravičena, kajti pomisliti moramo, da je naša vinoreja prestala katastrofalno dobo, ko je filoksera uničila v naši deželi od 11.000 ha vinogradov nič manj kakor 10.500 ha. Vse te vinograde je bilo treba regenerirati in ta regeneracija se ni mogla izvršiti brez truda in brez denarja. (Poslanec Drobnič: »Res je!«) Kranjska deželna zbornica se je zavedala svoje dolžnosti in je dovolila lepo vsoto nad tri četrtine milijona kron brezobrestnega posojila za regeneriranje uničenih vinogradov in ravno tako vsoto je prispevala tudi država.

Gospoda moja, to posojilo je plodonosno; kajti žalibog ravno iz vinorodnih krajev se rekrutira največ insolventov, in kaj bi bilo šele potem, če bi se ti vinogradi ne bili regenerirali. Zato pa pravim, gospodje, komur je mar, da ostane naš kmet na svoji rodni grudi, komur je mar, da ostane naš narod na svoji zemlji, ta mora biti za take podpore.

Gospoda moja, spomnite se zloglasne vinske klavzule italijanske, ki se je vpeljala leta 1896. Ko sem bil še prvo leto v državnem zboru, sem bil edini, ki sem opozarjal na to, kaka nevarnost preti avstrijskemu vinarstvu po italijanskem vinu. In takrat mi je mož, ki ga globoko spoštujem in ki je storil veliko za avstrijsko vinarstvo, to je tedanji minister Falkenhaym, rekel: Vi prečno slikate; saj se komaj 4000 hl vina vpelje k nam v primorske kraje na Goriško.

Toda malo let pozneje, leta 1905, ko še ni bila vpeljana vinska carina, se je uvedlo k nam z Laškega 563.869 hl vina. (Hladnik: »Čujte, čujte!«) Že leta 1907 pa, ko je stopila v veljavo nova carinska tarifa, je padla ta množina na 19 tisoč hektolitrov, in danes znaša samo še nekaj nad 7000 hl.

Iz tega vidite, kako dobro je, da imamo carino na vino. Letos in tudi lansko leto ima vino zaradi slabih letin še nekaj cene, čeprav je sedaj že zelo padla. Toda vprašam Vas, gospodje, ki živite v vinorodnih krajih, ali se še spominjate, kako je bilo pred 3 ali 4 leti, ko smo imeli dobre vinske letine, kako so ljudje tarnali, ko niso mogli spraviti

v denar svojega vinskega pridelka. Pozabiti pa tudi ne smemo, s kakim trdom in žrtvami se obdelujejo pri nas vinogradi, in kako lahko producira Lah svoje vino.

Lah ima svoje vinograde v ravnini, ni mu jih treba razkopavati in okopavati, ampak vpreže tri pare volov in razorje vinograde in s tem je vse delo končano za dotično leto. Pri nas mora pa vinogradnik na hrbtu znositi ves gnoj, mora okopavati trte in se celo leto truditi v svojem vinogradu, da nekaj pridelja. Zato je pri Lahih produkcija najmanj trikrat cenejša, kakor pri nas. Poleg tega pa dobi Lah delavca za 2 liri na dan, pri nas jih pa ni dobiti niti po 4 K.

To so razlogi, ki vsakega silijo k temu, da vse stori za obrambo našega ljudstva, kar je mogoče, da mu omogoči ekzistenco na rodni zemlji.

Tedaj naše vinarstvo potrebuje nadaljnega varstva ravnotako kakor druge gospodarske panoge. Ne zabite, gospoda moja, koliko milijonov novih delov leži v regeneriranih vinogradih. Saj vidite, da prihajajo dan na dan prošnje na deželni odbor za podporo zaradi toče in drugih nesreč. Gospoda moja, pomisliti moramo, koliko mora naš vinogradnik žrtvovati za žveplo, galico itd., ako hoče, da pride do svojega vinskega pridelka, katerega mu pa še včasih hipna nesreča, toča ali mraz popolnoma uniči.

To so faktorji, ki silijo vsakega izmed nas, da moramo priznati, da je vinstvu absolutno potrebna carina.

Sadjarstvo.

Gospoda moja, nadaljna panoga našega kmetijstva je sadjarstvo. To je ona panoga kmetijskih pridelkov, katera zagotavlja našemu kmetu lepe dohodke in dejstvo je, da imamo veliko hribovskih krajev, ki imajo, kadar so dobre letine od sadjereje glavni vir dohodkov.

Sedaj pa preti huda konkurenca iz tujih krajev že tudi našemu sadjarstvu, zlasti pa še zelenjadarstvu. Če zasledujete domače liste, vidite, da je bil v goriškem deželnem zboru stavljen predlog v varstvo pridelovanja zgodnjega goriškega krompirja. Seveda mi nimamo takih pokrajin, da bi mogli tekmovali s pridelovanjem zgodnje zelenjadi, kakor Gorica, tako dejstvo je, da stane 1 vagon krompirja iz Genove postavljen na Dunaj prav malo več, kakor iz Gorice.

Temu je kriva tista nesrečna železniška tarifna politika avstrijskih železnic, osobito pa južne železnice, ki podpira le velike producente. Ako se kak veliki producent zaveže, da bo izvozil toliko in toliko 100 vagonov, potem dobi refakcijo, ubogi kmet pa, ki more prodati komaj za pol vagona svojega pridelka, je pa izročen na milost in nemilost železnice.

Vsi drug za drugega.

Zakaj sem vse to navedel? Lahko bi kdo rekel, saj mi Kranjci nimamo tega. Pri tej priliki izražam iskreno prošnjo, da bodimo pravični pri sklepanju carinske politike vsem stanovom pa tudi vsem pokrajinam. Nikdar se ne postavljajmo na ozkosrčno stališče, češ kaj to mene briga, kaj to meni mar. Pri tej priliki moram omeniti, da so jako lepo ravnali Čehi, ko smo se v državnem zboru vojskovali za odpravo italijanske vinske klavzule. Primanjkovalo mi je glasov, šel sem k Čehom, Poljakom in Rusinom in četudi ti nimajo nobenega interesa na vinski carini, so vendar vsi Čehi, Poljaki in Rusini glasovali za odpravo vinske klavzule italijanske in s tem dokazali skupni interes splošnega avstrijskega kmetijstva, in zato tudi mi ne smemo biti ozkosrčni in samo gledati na to, kar nam koristi, ampak moramo imeti pred očmi obrambo vse avstrijske produkcije.

Enostransko stališče industrijecev.

Tukaj lahko ponavljam, da boste za pravične zahteve industrije našli tudi nas. Jaz sem bil referent, ko se je razpravljalo o trgovinskih pogodbah in mnogokrat sem pripomogel, da so bile sprejete pravične zahteve industrije.

Ali sedaj so žalibog industrijci avstrijski zapustili zdravo načelo, da naj država podpira vse stanove ter so se postavili na ozkosrčno stališče ter napovedujejo boj nam agrarcem.

Omenim naj še, da avstrijska industrija uživa varstvo o kakršnem se nam agrarcem niti sanjati ne more. Najhujši boji so se vršili l. 1906. pri sklepanju carinskih pogodb zaradi železne industrije. In danes premislimo, kako železna industrija procvita. Seveda sedaj je zaradi balkanske vojske prišla nekoliko v zadrego, vendar pa donaja kljub temu 10, 12 do 15%. Vprašam Vas, gospodje veleposestniki, ali kdo izmed Vas more reči, da nese Vaše posestvo več kakor 5%. Srečen je dotični kmet,

če more reči, da mu nese njegovo posestvo 3 do 4%. Naša avstrijska industrija pa donaja včasih po 32 in tudi 52% dividendo. In ti gospodje imajo sedaj pogum, da nastopajo z vso ostro stjo proti avstrijski varstveni carini. Srečali se bomo tam, kjer se bo ta stvar razpravljala in jaz trdno upam, da bo vsak avstrijski agrarni poslanec se zavedal kaj je njegova dolžnost in da bo to svojo dolžnost tudi vestno in natančno spolnil.

Naš les.

Preidem sedaj k drugi panogi kmetijske produkcije na Kranjskem, to je les.

Gozdarsko društvo na Kranjskem je podalo jako lepo spomenico kmetijskemu ministrstvu, in ker sem jaz glavni poročevalec v tej zadevi, poznam dotično poročilo, ki je jako temeljito sestavljeno. Naš tovariš, prijatelj Demšar ima pa tudi nujni predlog za varstvo produkcije naših gozdov, in jaz bom o tem le na kratko spregovoril par besed.

Lansko leto se je iz Avstrije eksportiralo za 265 milijonov kron in od tega odpade na Kranjsko nad 20 milijonov. Res je, kar je rekel bivši minister Mannsfeld, da je najboljša blagajna verthajmerca za kmeta lepo zaraščen gozd, iz katerega dobiva kmet svoje dohodke, ako mora v slabih letinah ob koncu leta doplačevati za svoje poljedelsko obratovanje.

Ako pa nima zaslonbe v gozdih, se pa mora zadolžiti za ogromne vsote.

Srečen torej kmet, ki ima lepo zaraščene gozde in zato ima prav naš deželni odbor, ker hoče v bodočnosti posvetiti vso svojo pozornost na boljše oskrbovanje naših gozdov.

Gospoda moja, če se izvozi iz Avstrije lesa na leto za 265 milijonov K, potem je to gotovo taka panoga narodnega gospodarstva, ki potrebuje vsega varstva. Slišali smo pa nekatere, ki hočejo, da bi se omejil, oziroma prepovedal izvoz našega lesa. Jaz sem prepričan, če bi se lesna industrija pri nas na Kranjskem okrepila, da bi ta les lahko doma obdelovali, potem bi lahko z veseljem vsi glasovali za to, da se izvoz lesa prepove.

Ali gospodje, lesne industrije mi še nimamo in zaradi tega je ena kardinalnih dolžnosti naše države, da ohrani carine prost izvoz našega lesa v Italijo.

Kmetijska produkcija v rokah malega kmeta.

Sedaj preidem, gospoda moja, k neki drugi točki, katero moram tudi navesti v obrambo našega kmetijstva. V državnem zboru, po avstrijskem časopisu in, gospodje tovariši narodno-napredne stranke, tudi v Vaših listih, je večkrat brati očitjanje, da je vsa naša agrarna akcija v službi veleposestva, velikih latifundij. Dovolite mi, da navedem iz statistike nekaj uradnih števil, ki govore zame. Blagovolite poslušati te številke. V Avstro - Ogrski imamo 9,035.257 govedi. Od teh jih imajo posestniki, ki imajo od pol ha do 2 ha zemljišč, 1,237.000. Na posestva od 2 do 5 ha, to so prav mali kmetje, jih odpade 1,975.503. Na posestva od 5 do 20 ha, to so srednji kmetje, jih odpade 3 milijone 343.032. Na posestva od 20 do 50 ha, to so močni kmetje, jih odpade 1.393.416 in na posestva od 50 do 100 ha, jih odpade samo 301.550.

Skratka, na prve tri vrste posestnikov na male kmete in bajtarje odpade 89 odstot. goveje živine in potem se nam očita, da delamo za veleposestva, za latifundije.

Ne, gospoda moja, tudi za revežatrpina moramo skrbeti, saj vemo, da je marsikateri delavec ves srečen, če more rediti doma 1 kravo, od katere dobi mleko za svojo deco in zase. Zato je pametna politika velikih tovarn, da zdajo svojim delavcem male hišice s hlevom in jim dajejo toliko zemljišča, da morejo rediti po eno kravico. Ravno tako ali še bolj odločilno je to pri prašičih, katerih imamo v Cislitvaniji 4 milijone 365.095. Na male kmete, bajtarje do dva ha posestva odpade 839.000 prašičev. Na posestvo od 2 do 5 ha jih odpade 981.935. Na posestva od 5 do 20 ha jih odpade 1.680.992 in le 108.629 prašičev odpade na posestnike, ki imajo 50 do 100 ha posestva.

Torej tudi tukaj pri prašičih vidite, da jih odpade celih 93 odstotkov na manjše posestnike. Gospoda moja, ako bi v naši zbornici imeli zastopnika socialnih demokratov, bi mu rekel: Ne broj delavcev je, za katere je sedanja cena prašičjega mesa prava dobrota in veliko je takih revnih delavskih rodbin, ki skrbje, da vsaj enega ali dva prašička prirede. Enega prodajo in enega porabijo za dom.

Zdrava carinska politika urejuje cene.

Gotovo se še spominjate, gospodje, saj še ni tega nad deset let, ko je bil

naš kmet srečen, če je prodal prašiča po 12 do 13 krajcarjev star funt. Danes ga prodaja po 24 krajcarjev. In kaj je nasledek te carinske politike? Nasledek je ta, da smo v številu napredovali za 67 odstotkov. Torej je v interesu na samo avstrijske politike države same, temveč tudi konsumentov, da z moderno in pametno carinsko politiko pospešimo našo produkcijo, kajti potem bomo imeli dosti živine. Če se bo razcvitalo kmetijstvo, potem bo tudi mogoče urediti cene živinom.

Ali, gospoda moja, vršite tudi Vi svojo dolžnost, da se bo uredilo prekupovanje. Galicija je agrarna dežela, industrija je revna, silno revna, živinoreja je pa dobro razvita. V Lvovu in Krakovu so bili taki odnosi, da sta se zastopa teh dveh mest odločila proučevati, kako bi bilo ublažiti draginjo mesa.

Ni moj namen, da bi dražil te ali one sloje prebivalstva, ker se sploh izogibljem vseh zdražb in vsako reč trezno presojam, ampak dejstvo je, da sta ta dva mestna zastopa napravila pogodbo z zadrugami in zvezami rusinskimi in poljskimi in dosegla, da se je v Lvovu in Krakovu postavilo po 30 do 40 stojnic mesnic in da se je s tem doseglo, da je bilo tamkaj meso za 23 odstotkov ceneje. Seveda, to mora biti slabo blago, so nekateri trdili. Da bi se pa temu v okoliščini, so naročili z Dunaja večšake, ki so dokazali, da je ravno to meso prava kvalitete, da je torej najljepše in najcenejše.

Gospoda moja, slab agrarec bi bil in ne bi vršil vestno svoje dolžnosti, ako ne bi zavračal očitjanja, da so kmetovalci oderuhi. Pojdite po trgih in slišali boste, da ljudje ne morejo prodati svoje živine, ali pa v izgubo. Gospodje, storite tudi Vi svojo dolžnost v interesu konsumentov, stopite v zvezo s produktivnimi zadrugami in boste videli, da se dajo cene mesa znižati.

Avstrijska trgovska politika in carinski tarifi.

Gospoda moja, pojdimo sedaj k zadnjemu poglavju, to je kako naj avstrijska vlada postopa, ko bo uravnavala svojo trgovsko politiko in carinske tarife.

Mi avstrijski kmetovalci moramo v obrambo svojega kmetijstva zahtevati, da kolikor mogoče velja načelo, katero je sedaj v veljavi in ki je tudi v prid industriji.

Surovinam pustimo prost uvoz; kar se pa po tovarnah podela, to naj po primerni ceni dobi naš konsument. Sedaj ni na goveje kože nič carine in to iz razloga, da se naši usnjeni industriji omogoči razvoj. Za nas kmete živinorejce bi bila prava dobrota, če bi izkupili za kože kakih 40 h pri kilogramu več. Ampak nam še v glavo ne pade, da bi zahtevali carino na surovine, ki onemogočuje domačo industrijo, čeravno to bridko nosimo. Jaz sem prepričan, če bi na primer mesarji mogli kože dražje prodajati, bi tudi nam kmetom nekoliko več dali za živino. Ampak mi smo pravični in ne zahtevamo nič drugega kakor pravičnost.

Zahtevamo pa, da se pusti prost uvoz za močna krmila, za otrobe, prešo itd., kar mi kmetovalci nujno potrebujemo.

Carina na kmetijske stroje mora pasti.

Tukaj pridem, gospoda moja, še na eno stvar, namreč, da kakor mi avstrijski kmetovalci ne bomo zahtevali, da bi se varstvena carina na industrijo v celoti znatno znižala, moramo pa v enem bitu neizprosni, da carina na kmetijske stroje ne sme ostati v sedanji višini.

To je naravnost škandal, kako velike dohodke dajejo železna industrijska podjetja; po 32 do 52 odstotno dividendo nosijo ta podjetja. Ko bi mi kmetje imeli take dividende, potem bi lahko dajali vse zastoj. Ampak tega mi ne bomo nikdar doživeli, naj se še tako trudimo; iz naših posestev ne dobimo več kakor kvečjemu 3 do 4 odstoten dobiček.

Pomisliti pa moramo, gospoda moja, kaj mi kmetovalci vsled te grozne zaščitne carine železne industrije plačujemo za kmetijske stroje. Naši soprotniki so nas v državnem zboru pobijali in rekli, da kmeta varstvo železne industrije nič ne zadene, češ kaj to tebi kmet mar gre. Jaz sem jim dokazal, da kmet brez železa še obratovati ne more. Če koplje, potrebuje matiko in kramp, če trosi gnoj, potrebuje gnojne vile, če hoče orati, potrebuje plug itd.

Gospoda moja, Vi še ne veste, koliko goldinarjev, da, lahko rečem stotakov, mora večji posestnik vsako leto plačati za nabavo in popravo železnega orodja. Kar je za učenega moža pero, to je za kmetovalca plug.

Pri nas v Avstriji velja plug 70 K, v Nemčiji 48 K; brana velja pri nas v Av-

striji 50 K, v Nemčiji 36 K; slamorezni stroj, ki se je po Kranjskem že tako razširil, da ni količkej boljšega kmeta, ki ne bi ime slamoreznice, velja pri nas v Avstriji 96 K, v Nemčiji 66 K; mlatilni stroj velja v Nemčiji 3540 K, pri nas 4850 K. Lokomobila na bencin, katerih je sedaj tudi že nekaj v deželi, velja pri nas 5600 K, v Nemčiji 3400 K.

Gospodje, bodimo odkritosrčni in priznajmo, da s samim zabavljanjem in tožarenjem ne bomo ničesar dosegli. Ker pri nas nimamo velikih posestev, se moramo oprijeti združenja, ustanavljati si moramo strojne zadruge ter si pomagati s stroji, ker delavci bodo od leta do leta dražji in se pri današnjih cenah delavske moči več ne izplačajo.

Kosilni stroj, katerih je tudi že precej na Kranjskem, velja v Nemčiji 275 K, pri nas 380 K. Ta stroj je velike važnosti za nas, to sem jaz sam poskusil na svojem posestvu; pokosil sem na dan 10 do 12 johov, in delo s strojem me je stalo ravno 123 odstotkov manj kakor če bi bil delal z delavci. Stroj za čiščenje žita kmetovalci tudi neobhodno potrebujemo; kajti žito se mora pred prodajo očistiti. Če je vmes količkej plevela, pravi kupec, to blago ni za kupčijo, to se mora še poprej očistiti in takoj te udari pri ceni za 20 odstotkov. Zato je ta žitočistilni stroj, posebno tam, kjer je kmetijstvo količkej razvito, za kmetovalca neobhodno potreben. Tak žitočistilnik stane v Nemčiji 301 krono, pri nas pa 528 kron.

Obramba kmeta, obramba slovenske zemlje.

Končam z apelom, da vsi pritrdite mojemu nujnemu predlogu. V formalnem oziru prosim, da se moj predlog izroči upravnemu odseku v nadaljno vpoštevanje.

Gospoda moja, izpod kmeta krova srčnem, sovražnem in odklonilnem stališču, da ne potrebuje avstrijska industrija sploh in še posebej kranjska industrija varstva, ampak eno je gotovo neovrgljivo dejstvo, namreč, da je cela Avstrija danes še pretežno agrarna in da mi še nimamo take industrije kakor na primer Nemčija ali Angleška. In če to velja za celo Avstrijo, velja toliko bolj za našo ožjo domovino, za Kranjsko.

Gospoda moja, iz kmetskega krova izhajajo tudi najboljši učenjaki, ki so potem v čast naši domovini, slovenski narodnosti, pa tudi za mesta in trge so ravno kmetovalci vir in studenec pomlajevanja; meščansko in industrijsko delavstvo se rekrutira ravno iz naših kmetskih vasi.

Apelujem na Vas, če Vam je res mar za obrambo slovenske zemlje, da ostane last slovenskega oratarja, storite z menoj tudi Vi vse v obrambo kmetske produkcije, ki je najboljši temelj narodnega blagostanja. S tem končam.

Darovi.

Podpornemu društvu za slovenske visokosolce na Dunaju so v času od 10. januarja do 3. februarja 1914 darovali: 120 K: Dr. Anton Primožič, dvorni svetnik in dež. šol. nadzornik v Zadru (100 K ust.); 50 K: zadnji ost. čist. dobička dunaj. konc. od 12. nov. 1913; 40 K: Kmetiška posojilnica na Vrhniki; po 20 K: Dr. Frid. Ploj, sen. predsednik na Dunaju, Ivan Nep. Murovec, ž. k. dekan v Črnicah, Jadranska banka v Trstu, Okrajna posojilnica v Krškem in dr. Janko Babnik, min. svetnik na Dunaju; 16 K: zbirka gđ. Vide Ogorelec in Mare Hafner na Škofljici; po 10 K: Ivan Ogrin, stavbni mojster v Ljubljani, Jos. Globočnik v Železnikih, dr. Lovro Požar, gimn. ravnatelj v Ljubljani, Zupanstvo industr. kraja Ajdovščina, dr. D. Treo, odvetnik v Gorici, dr. Jos. Jelenec, zasebnik, in dr. Pavel M. Valjavec, odvetnik, oba na Dunaju, dr. F. Horvat, notar v Brežicah, Franc Žužek, nadinženir v pok. v Gradcu, dr. A. Lavš v Splitu, dr. Josip Wilfan in dr. Janko Šavnik, odvetnika v Trstu, Franc Kušar, nadžupnik v Mengšu, Franja Picek v Ribnici, Martin Ogorevc v Konjicah, dr. Martin Ehrlich, prof. bogoslovja v Celovcu, dr. Otmar Krajec, mestni fizik v Ljubljani, Anton Reich, ravnatelj v Gradcu, M. Kolar, stolni dekan v Ljubljani in dr. Franc Kos, profesor v pok. v Gorici; 8 K: Mica Mladič na Dunaju; 6 K: dr. Janko Kersnik, ravnatelj Kmetijske posojilnice v Ljubljani; po 5 K: Evgen pl. Terbuhočič na Vel. Loki, Anton Svetina, notar v Pliberku, Minka Hrašovec-Homann v Radovljici, J. Detiček, notar v Celju, Mih. pl. Lukanc, polkovnik v Ljubljani, neimenovan Dunajčan (mesto konc. vstopnine), dr. Albin Poznik, notar v Novem mestu, dr. Urban Lemež, odvetnik v Slov. Bistrici, J. Hutter, katehet v Celovcu, dr. Fr. Derganc, primarij v Ljubljani, dr. P. Defranceschi v Gorici, Anton Šlamberger, notar v Kranju, Ivan Šorli, namestn. svetn. v Pazinu, Fr. Cerar, tovarnar slamninkov, Stob, Ivan Fortuna v Zatični in dr. Rih. Jug na Dunaju; po 4 K: Matvejevič, Štefan Klun v Ljubljani, Anton Klodič-Sabladoski, dvorni svet. v pok. v Trstu, Marija Pahernik, veleposestnica na Vuhredu, L. Schwentner, knjižar v Ljubljani; po 3 K: Franc Tiller, sodnik v Gornjem gradu, Angel Casagrande v Ajdovščini, Leopold Volžič, kaplan pri Sv. Vidu nad Gradcem, in Jos. Hribar v Beljaku; po 2 K:

Jošip Meden, pos. v Senožečah, dr. Matko Heric v Celju, dr. Ivan Tomazič, kn. šk. tajnik v Mariboru, J. Omers, župnik v pok. v Sežani, Fran Wisjan, izdelovalec voz v Ljubljani, dr. F. Kogoj na Jesenicah; po 1 K: Jakob Hribnik, dekan v Braslovčah in dr. J. Arnejc, župnik v Zrelcu na Koroskem. — Vsega 656 K. — Naj prejmejo vsi plemeniti darovalci odborovo toplo zahvalo za naklonjene darove! Odbor je v tekočem šolskem letu razdelil med revne visokošolce že 4610 K in more nadaljevati delitev podpor le, če se ga spomnijo še novi dobrotniki visokošolstva. Darovi naj se nakazujejo ali po položnicah ali na naslov blagajnika: dr. Stanke Lapajne, odvetnik na Dunaju 1., Bräunerstraße 10.

DEMONSTRACIJA PRED LAŠKIM KONZULATOM V SARAJEVU.

Srednješolci v Sarajevu so radi izgrediv na Revoltelli demonstrirali pred laškim konzulatom v Sarajevu. Policija jih je razgnala.

V zadnjem trenutku, ko se zaključuje zbiranje naročil na turške srečke k prihodnjemu žrebanju dne 1. aprila t. l., pri katerem bo znašal glavni dobiček 400.000 zlatih frankov, moramo žal sporočiti, da se oddajajo turške srečke le še to pot na mesečne obroke po samo 4 krole 7 vinarjev, kajti od 1. aprila t. l. naprej se bodo mesečni obroki primerno zvišali. Kdor ima torej namen, naročiti to izborni srečko pod starimi pogoji glasom današnjega oglasa »Slovenske Straže«, naj to stori takoj in opozori na to tudi svoje prijatelje in znance.

— Izšel je prvi slovenski cenik domače trdke A. Gorec, specialne trgovine s kolesi in deli, Ljubljana, Marije Terezije cesta 14 (»Novi svet«, nasproti Kolizeja) priznana najboljših Adler- in Es-Ka-koles ter posameznih delov. Naslovna slika je umetniško delo akademičnega slikarja gospoda I. Vavpotiča. Na zahtevo se pošlje vsakomur zastoj.

Mnenje gosp. Mitter-ja
v Inomostu.

Gosp. J. Serravallo
Trst.

Predpisujem že 15 let mnogim bolnikom z najboljšim uspehom vaše železnato kina-vino Serravallo.

Inomost, 3. julija 1911.

Dr. M. Mitter.

NAZNANILO.

Podpisani bo vsakega tožil, kdor bo govoril, da je dal podpisanemu 20 kron g. A. Pongratz za licenco (ples), gostilničarju pri Klinarju na Savi. Tisti, ki je prvi to govoril, oziroma se izmislil, da je dal podpisanemu 20 K g. A. Pongratz za licenco (ples), gostilničarju pri Klinarju na Savi, je pa toliko časa obrekovalec, da javno prekliče, da ni res, da mi je dal g. A. Pongratz 20 K za licenco (ples), gostilničarju pri Klinarju na Savi. — Če pa kdo dokaže, da sem dobil 20 K, pa dobi 500 kron nagrade. Zatorej tisti, kdor si je prvi to izmislil, naj pride hitro po 500 K, zato, ker z lažjo meni čast jemlje.

Anton Čebulj,
župan, Jesenice, Gorenjsko.

Mnogo boljša kot ribje olje

e Scottova emulzija ribjega olja. To se pa razlaga tako, da so se po desetletjih, na Scottov način prirejenih poskusih, odstranili vsi nedostaki ribjega olja, kakor: težka prebavljivost, zoper duh in okus. Scottova emulzija je v resnici tako lahko prebavljiva in okusna, da jo lahko dajemo tudi otročičkom v zibelki, kar se izkaže posebno koristno pri otežkočenem pridobivanju zob. Vporaba Scottove emulzije ribjega olja zagotavlja malemu zemljanu močno tvorbo kosti in telesa, najboljše orožje za poznejši življenjski boj.

Ne dajajte torej otrokom ribjega olja, ampak kot smetana sladko Scottovo emulzijo ribjega olja, ki poleti kakor pozimi enako uspešno učinkuje.

Cena originalni steklenici K 2.50. Dobl se v vseh lekarnah. Kdor pošlje 30 vrn. v znak na SCOTT & BOWNE, G. m. b. H. Dunaj VII. in se sklicuje na to časopis, dostavi se mu ena pošiljatev potom lekarnar za poskušnjo.

Odda se mirni stranki lepo

stanovanje kuharica

obstoječe iz treh sob, kuhinje in pritlikin v III. nadstropju za majev-termin. — Več se izve v Židovski ulici št. 1, L. n.

Dohodnina. Rok za vlaganje napovedi dohodnine je letos, ko stopi v veljavo osebnodavčna novela, odločen. Meseca marca izide v našem založništvu knjiga: **Dohodnina.** Pouk, kako se odmerja dohodninski davek na podlagi zakona o osebnih davkih in osebno-davčne novele. Knjigo je spisal fin. tajnik (v c. kr. ministrstvu na Dunaju) Valentin Žun, ki je izdal svoječasno tudi brošuro »Osebna dohodnina«, katera je prešla v našo last. Knjiga bo kolikor možno tesno se naslanja na zakonsko besedilo, toda v poljudnejši obliki, obsegala vse določbe zakona o osebnih davkih iz leta 1896., ki so se ponekod bistveno izpremenile po pravkar izdani osebno-davčni noveli. Obširno stvarno kazalo bo olajševalo pregled v sistematičnem redu opisanih določb. Pri vsaki bolj nejasni določbi v ložje razumevanje so navedeni vzgledi iz prakse, istotako bo knjiga obsegala vzorce, kako se izpolnjujejo hišni in stanovanjski izkazi in naznanila o službenih prejemkih. Posebno pozornost je pisatelj posvetil izpolnjevanje napovedi. Zemljiški in hišni posestnik, trgovec, duhovnik in uradnik najde v navedenem vzorcu, na kar mu je treba paziti pri spisovanju fasilje. Ker je po javnem razglasu napovedi za letošnje leto vlagati šele meseca aprila, more si vsakdo to koristno knjigo preskrbeti pravočasno. Knjiga bo obsegala kakih 7 tiskanih pol in bo na razpolago za nizko ceno od K 1.50 do K 1.80. Naročila sprejema že sedaj Katoliška bukvarna v Ljubljani.

Tržne cene.

Cene veljajo za 50 kg.

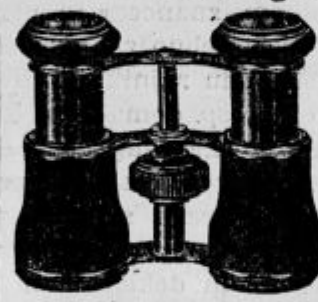
Budimpešta, 23. marca 1914.

Pšenica za april 1914.	12 58
Pšenica za maj 1914	12 48
Pšenica za oktober 1914	11 28
Rž april 1914	9 75
Rž za oktober	9 72
Oves april 1914	7 53
Oves za oktober	7 73
Koruza za maj 1914	6 73
Koruza za julij 1914	6 86

Izprašani optik

Fr. P. Zajec, Ljubljana

Stari trg št. 9 1135 1

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških in znanstvenih predpisih. Velika zaloga toplotmerov barometrov, vsakovrstnih daljnogledov itd. itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom. Ceniki brezplačno!

Najcenejši nakup

otroških vozičkov

pri tvrdki J. Pogačnik, Ljubljana, Marije Terezije c. 13-18, Zaloga pohištva in tapetniškega blaga.

Semena

zanesljiva kaljiva dobavlja

Jindřich Vaněk

osred. semenska trgovina

Praga, Václavské nam.

Slovenski ceniki na zahtevo zastoj.

Izvoz češkega semen. žita po vsem svetu

Dobro izurjena

kuharica

želi premeniti službo. Najraje gro v kako župnišče. — Ponudbe sprejema uprava lista pod »kuharica 978«.

Alojzij Maggioli

kurat v Plezzo (pošta Creta, Tirolsko) je bil po tinkturi za želodec lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani, Dunajska cesta, ozdravljen trdovratnega črevesnega katara; to sredstvo je pomaglo mnogim njegovim znanjem do zopet dobljenega zdravja. Steklenica 20 vinarjev.

Naročila sprejema lekarna

G. Piccoli, Ljubljana.

Trgovci pozor!

Prevzame se

hiša v najem

v kateri bi bila dobro vpeljana trgovina mešanega blaga. Cenjene ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 1003.

Ženitna ponudba.

V svrhu takojšnje možitve se želi vdova 46. let, lastnica lepega posestva in dobro vpeljane trgovine, seznaniti z gospodom primerne starosti kateri bi imel nekaj premoženja v gotovini. Nudi se prav lepa prilika za res srečen zakon.

Le resne ponudbe se prosi na upravo »Slovenca« pod šifro: »Prijetni dom, 1004«.

2 vajenca

14 do 15 let stara za mizarstvo obrt sprejme takoj Lovro Šušteršič, Vižmarje št. 51, p. št. Vid nad Ljubljano.

Šampanjec Kleinofscheg

VELIKANSKA ZALOGA OBLEK ZA GOSPODE IN DEČKE

A. KUNC, LJUBLJANA

BOGATA ZALOGA BLAGA ZA NAROCILA PO MERI.

PRIZNANO NAJFINEJŠA IZVRŠITEV!

NAJNIZJE CENE!

CENIKI NA RAZPOLAGO.

Ignacij Žargi „Pri nizki ceni“ Ljubljana Sv. Petra cesta števil. 5.

Največja izbira za šivilje in krojače, zadnje novosti razne ali lišpa kot: čipk, riša, vstavkov, vezenin (šlingerie) najmodernejše svile, dalje največja izbira krav, srajc, ovratnikov, nogavic, rokavic, predpasnikov, modercev itd. itd.

Na zahtevanje pošljemo vzorce!

Sirolin "Roche"

prinaša oledčanje in ozdravljenje pri pljučnih boleznih, prehlajenjih, influenci, naduhi

7zvirni zavoj a K. 4.- se dobi v vseh lekarnah.

V DOBOVI tik istoimene železniške postaje, na progi Zidani most-Zagreb, na zelo prometnem mestu, **se prodaja**

posestvo

1002

sestoječe iz velike hiše in več gospodarskih poslopij. Hiša je prikladna za gostilno, trgovino in mesnico. Prodajni pogoji zelo povoljni.
Hrvatska slavonska banka za parcelacijo in kolonizacijo d. d. Zagreb, Gjorgjičeva ulica 2.

KOLESARJI! Izšel je

prvi slovenski cenik domače tvrdke

A. GOREC

specialna trgovina s kolesi in deli

LJUBLJANA

Marije Terezije cesta 14 (Novi svet, nasproti Kolizeja)

priznано najboljših

ADLER in ES-KA koles

ter posameznih delov. - Na zahtevo se pošlje vsakomur zastoj.

Mesto vsakega posebnega obvestila.

1001

Po trti globoke žalosti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naša iskreno ljubljena soproga in mati, gospa

Marija Adamič

po dolgi in mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti v 26. letu, včeraj ob 4. uri popoldne mirno in vdano preminula.

Truplo nad vse ljubljene pokojnice se bode v sredo dne 25. t. m. ob 3. uri popoldne pred hišo žalosti, Dolenjska cesta 22, blagoslovilo ter prepeljalo na pokopališče Sv. Križa k večnemu počitku.

Ljubljana, dne 24. marca 1914.

Elca,
hčerka.

Anton Adamič, dež. oficijant,
soprog.

I. slov. pogrebni zavod Jos. Turk.

Žalostnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest o smrti naše nadvse ljubljene matere, stare matere, gospe

Marije Peharz

zasebnice

ki je previdena s svetimi zakramenti v 74. letu starosti po dolgi mučni bolezni mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb rajnice se vrši dne 26. t. m. ob 11. uri dopoldan v Tržiču na ondoto pokopališče v lasno grobnico.

Svete maše zadušnice se bodo darovale dne 24., 25. in 26. t. m. v farni cerkvi.

Tržič, dne 24. marca 1914.

Žalujoči ostali.

995

Venci se v smislu pokojnice hvaležno odklanjajo.

Za 39 kron

Dobi se pri **O. Bernatoviču, Ljubljana**, lep najmodernejši površnik ali double raglan v vseh velikostih in barvah, elegantna obleka najmodernejšega kroja, enovrstni in dvovrstni gumbi, moderne hlače solidne barve, modni piket-gilet ali pol svileni in lahki fini klobuk v vseh barvah.

Za 29 kron

Površnik za dečke, raglan Hubertus, elegantna obleka najmodernejšega kroja, lepe moderne barve, separatno kratke ali dolge hlače, imitirane usnjate, klobuk, čepica marine ali športna.

Za 19 kron

Otroški površnik, marine, sacco ali Hubertus kostum, kratke hlače v vseh barvah, separatno hlače, klobuk ali čepica.

Za 33 kron

Za dame modni angleški kostum (ango fasona), pol ali dolgi paletot, športna pletena jopica, spodnje ali gornje krilo, bluza in športna čepica, hišna halja kreton ali pol delain.

Za deklice $\frac{2}{3}$ ceneje, za manjše polovico ceneje. — Nepremočljive dežne drap plašče za dame in gospode **od 13 kron naprej.**

Nadalje vse najfinejše vrste konfekcija za dame in gospode; pošiljam drage volje na deželo znanim odjemalcem brez povzeta na izbiro po priznано čudovito nizkih cenah.

Postrežba točna in solidna.

Angleško skladišče oblek

O. BERNATOVIČ, Ljubljana, Glavni trg šteč. 5—6

Zahvala.

Ob prebitki izgubi, ki nas je zadela s prerano smrtjo našega predobrega, iskreno ljubljene soproga oziroma očeta in tasta, gospoda

Franc Košaka

posesnika, župana, deželne poslanca, imejfel'a zlatega zaslužnega križca s krono itd.

so nam bili v veliko uteho mnogoštevilni pristrčni izrazi toplega sočustvovanja, ki so nam dohajali od blizu in daleč. Za vse te dokaze iskrene ljubezni do blagega nam pokojnika se vsem dragim sorodnikom, znancem in prijateljem najtopleje zahvaljujemo.

Prav posebno zahvalo smo pa dolžni izreči vsem onim, ki so prebagemu rajniku stali ob strani za časa njegove bolezni, osobito č. gosp. domačemu kaplanu Ed. Šimnicu za večkratne tolažilne obiske, blag. gosp. dr. I. Repiču, zdravniku v Št. Vidu za ves njegov trud in vso požrtvovalnost.

Naša iskrena zahvala velja dalje vsem mnogobrojnim udeležnikom pogreba, predvsem preč. duhovščini, osobito mil. gosp. stolnemu dekanu Mat. Kolarju za vodstvo žalnega spreveda, deželnovladnemu svetniku glavarju blag. gosp. pl. Cronu, deželnim odbornikom gg. dr. V. Peganu in dr. I. Zajcu, blag. g. deželnemu poslancu dr. V. Gregoriču za v srce segajoči nagrobni govor, dež. poslancem gg. Dermastia, Dimnik, Drobnič, Jaklič, Kobi, Lovšin, Vehovec in Zure, gosp. ravnatelju deželnih uradov Zamidi, gosp. ravnatelju dež. kmet. šole na Grmu Rohrmanu, gosp. nadzorniku deželne naklade Zajcu, gosp. tajniku dež. gasilske zveze Lavtičarju, gosp. stavb. nadsvetniku Klinarju, svetniku trg. in obrtne zbornice gosp. J. Ložarju, slavn. železn. uradništvu v Grosupljem, g. poštarju Wagnerju, gg. zastopnikom okoliških županstev, gg. odbornikom domače občine grosupeljske, slavn. cestnemu odboru ljubljanske okolice in njega načelniku g. Ant. Belec ter g. učitelju Marnu za vzorno vzdrževanje reda kakor tudi gg. zastopnikom orožništva.

Globoko zahvalo smo dolžni dalje slavnemu glasbenemu društvu „Ljubljana“ za ganljive žalostinke na domu pokojnikovem, v cerkvi in ob odprtem grobu, slavnim telovadnim odsekom „Orla“ iz Šmarj, Št. Jurja in Police, slavnima ognjegasnima društvoma na Grosupljem in v Šmarju za tako številno spremstvo nepozabnega rajnika na njegovem zadnjem potu.

Slednjič naj sprejmo našo zahvalo še vsi blagi darovatelji krasnih vencev, vsi ostali mnogobrojni udeležniki žalnega spreveda domače in sosednjih občin ter sploh vsi, ki so kakorkoli izkazali zadnjo čast nepozabnemu pokojniku ter nas tolažili ob tej prebitki izgubi.

Vsem in vsakemu posebej bodi Bog obilen plačnik!

Grosuplje, dne 20. marca 1914.

970

Globoko žalujoča rodbina Košakova.

Velika izbira okusnega in modernega blaga za ženske obleke in bluže. Le najnovejše in šerpe. Bogata zaloga vsa kovrskih preprog in zaves. Garniture in preproge za čez di-vane in za na steno. Potne odeje. Linolej. Izkušeno dobri šifoni, kotenine in platno. Namizno perilo, robci.

Vljudno se priporoča manufakturna trgovina

J. Grobelnik

Ljubljana, Mestni trg 22

nasproti lekarni.

Vnanja naročila se točno izvršujejo.